БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 238(5130)
Суббото
Ноябриин
30
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Агуухэ табанжэлэй түрүүшын жэлые амжалтатайгаар дүүргэхэ

Сталинска шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэл нэгэ һара болоод дүүрэхэнь. Үнгэрһэн арба нэгэн һара соо угаа ехэ зохеон байгуулалтын хүдэлмэринүүд ябуулагдаа. Манай түсхэн байгуулагша советскэ арад болоол Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл соо ехэнүүд ажалнуудые бүтээжэ, алдарта һайхан Эхэ оронойнгоо хүсэ шадал ба баялигые саашадань улам ехээр арбидхахаар үргэдхэһэн байна.

Дүрбэдэхи табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ советскэ хүнүүд өөһэдынгөө бүхы шадабари, зориг ба хүсэнүүдые дүүрэнээр үгэнэ. Шэнэ табанжэлдэ, тэрэнэй түрүүшын жэлдэ бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан гайхамшагта программанууд болбол манай хүнүүдэй ажалайнь нангин түгүүд болоһониинь эли. Өөһэдынгөө Эхэ ороной саашадаа тон ехэ хүгжэлтэдэ хүрэхэ байһандаль хэлбэришэгүйгөөр этигэжэ, шэнэ омогорхол ба зориг жолоор дүүрэн байһан советскэ хүнүүд хадаа ажахын бүхы һалбаринууд дээрэ гэрэлтэмэ һайхан амжалтануудые туйлажа байнад.

Малажалые хүгжөөхэ талаар республика соогоо хоердохи һуури эзэлжэ байгаа аймаг болохо Кяхтын аймагай Субэгтын сомоной «Улаан табангүүт» колхозой хониной товарна фермэ хадаа 500 эхэ хониһоо 806 хурьга абажа бултыень бүрин бүтэнөөр тэнжээһэн байха юм. Энэ фермын хонишод ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 126 хурьгадые абаа. Мүн аймагай Усть-Киранска сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хониной товарна фермэ болбол 240 эхэ хониһоо 390 хурьга абажа тэнжээгээд, хонишодынь нэмэлтэ түлбэри болгон 87 хурьга абабад. Эдэ колхозуудай малшад хадаа хонин һүрэгүүдэй тоо толгойе олошоруулха талаар нилээдгүй эршэтэйгээр хүдэлмэрилбэ гээшэд.

Торийн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ артелиин малшадай дунда суута малшан Очирова Хандажап бии. Тэрэ хадаа колхозойнгоо ниитын малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ эсэшэ сусашагүйгөөр оролсожо, өөрынгөө хүдэлмэридэ бусадһаа холо үлүү һайн дүнгүүдые харуулһан ба нэмэлтэ түлбэридэ 19 хурьга абаһан байха юм. Заиграйн аймагай «Майн 1» колхоз мал ажалайнгаа талаар нилээдгүй һайн үрэнүүдые харуулаа. Энэ колхозой члетүүд болбол һаяхан болоһон суглаан дээрээ артелиингээ ниитын малажалые саашадань улам хүгжөөхэ асуудалые хэлсэжэ, мал үсхэбэрилхэ талаар гүрэнһөө үгтэһэн түсэбые 126 процентһээ доошо бэшээр дүүргэхэбди гэһэн тодорхой уялгые абабад.

Энэ жэл соо мүн лэ амжалта түгэлдэрөөр хүдэлмэрилһэн ажаүйлэдбэриин предприятинууд олон. Галуута нуурай нүүрһэнэй шахтнууд 10 һарынгаа үйлэдбэриин даалгабарие 105,1 процент дүүргэбэ. Мүн «Бурмонголлестэй» хабаатай предприятинууд арба һарынгаа үйлэдбэриин түсэбые 104,4 процент, Эдэын комбинат 100,8 процент дүүргээл. Байкало-Сэлэнгын пароходствын нүхэр Ефимовэй хүтэлбэрилдэг бригада хадаа жэлэйнгээ даалгабарие 9 һарын турша соо сүм бэелүүлжэ шадаад, мүнөө бүри эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Паровозо-бүтээлгын заводой инструментальна цехын нүхэр Иваницкиин хүтэлбэрилжэ байдаг бригадынхид 10 һарын турша соо 4 жэл 7 һарынгаа даалгабарие дүүргэһэн ба Сталинска Конституциин үдэр хүртэр 5 жэлэй туршада хэхэ хүдэлмэреэ сүм дүүргэхэбди гэһэн уялгануудые абабад.

Механизированнэ шэлэй заводой суута шэл зүһэгшэ Антонина Перепелкина бүхэсоюзна рекордые байгуулжа, Союз соогоо магтаалда гараһан байна. Мүн гүрэнэй заводой түрүү стахановецууд Анохин, Баженов ба бусад нүхэд халаан соогоо 20 нормо хүртэр үгэнэд. Кабанскын аймагай «Байкал» гэжэ загаһа агнууриин колхоз загаһа барииха талаар жэлэйнгээ түсэбые аяар үни дүүргээд, мүнөө түсэбһөө гадуур 700 пүүд загаһа гүрэндэ тушаагаад байна. Иимэнүүд дүнгүүдтэй предприятинууд ба цехүүд нилээд олон байха юм. Хүдэлмэридөө һайн аша үрэнүүдые харуулһан МТС-үүд ба бусад һалбаринуудшье баһал бии гээшэ.

Гэхэтэй хамта, республикын олонхи колхозуудай, МТС-үүдэй, совхозуудай, ажаүйлэдбэриин зарим предприятинуудай ба бусад һалбаринуудай хүдэлмэринүүдтэ үшөөл айхабтар томонууд дутагдалнууд оршоһоор байна. Жэшээлхэдэ, Торийн аймагай колхозууд малажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые адуу мореор—93,4 процент, эбэртэ бодо малаар—90,2 процент, хони ямаагаар—90,0 процент дүүргэжэ, гүрэнэй түсэбые таһалдуулхын аюулда хүргэжэ байна. Энэ аймагта үрэнэ хүрэнгэ хаалга баһал тон муугаар ябуулагдана. Һүүлэй мэдээгээр үрһэнэй фонд байгуулха ябадал эндэ орооһото культурануудаар миил 18,5 процент, хартаабхаар—36,2 процент дүүргэгдээ.

Тракторнуудые заһабарилга манай республика соо тон хайгалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байха юм. Ноябриин 25-ай мэдээгээр заһабарилга оройдоо 18,0 процент дүүргэгдээд байна. Итанцын, Үшөөтэйн, Тимлюйскэ, Сүхын ба Куйтунска МТС-үүд мүнөө хүртэр тракторна паркые заһабарилгада оройдоошье ороодүй байһаар. Иимэ байдалые мүнөө ябабашье тэсэжэ болохогүй. Юуб гэхэдэ, Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл зүбхэн нэгэ һара болоод дүүрэхэеэ байнабшуу. Энэ ушарые үнэхөөрөө хатуугаар ойлгохо саг тулажа ерэһэниинь мэдээжэ.

Тиимэ тула, малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ, ерэхэ хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ үрһэнэй фондые хүсэдөөр байгуулха, тракторнуудые заһабарилгын темп ба шанарые эрид дээшэлүүлхэ талаар бодото арга хэмжээнүүдые абаха еһотойбди. Арадай ажахын бүхы һалбаринууд халаа жэлэйнгээ түсэбүүдые заабол дүүргэхэ уялгатай. Үлдэһэн 30 хоног гээшэ Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлые амжалта түгэлдэрөөр дүүргэхэ хэрэгтэ шиидхэхы һара болохо зэргэтэй.

Социалистическэ мүрысөөнэй хүсэтэ долгиие улам үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, агуухэ табанжэлэй түрүүшын жэлые амжалтатайгаар дүүргэе!

Нэмэлтэ түлбэридэ 27 хурьга абаба

«Республикын эрхим хонишон» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олохын түлөө малшадай социалистическэ мүрысөөндэ эршэтэйгээр оролсоһон түрүү хонишон Цыпилма Санжиева гэгшэ гансал өөрынгөө нютаг Бозонгут соо суурхаа бэшэ, харин Бичурын аймаг дотор нэрэтэй сототой болоһон байна. Энэ нүхэр Сталинай нэрэмжэтэ колхозой ОТФ-гэй нэгэ отарын хонидые харуулха зуураа, түлнүүдые нэгэшье хоролтогүйгөөр ондо оруулжа, жэл бүри хонидой тоо толгойе олошоруулан, ашаг шэмые дээшэлүүлнэ. Мүнөө жэлдэ нүхэр Санжиева 100 хони түрүүлжэ, тэдэнһээ 139 хурьга абаһан байна. Нэгэ хонин бүриһөө 1,5 килограмм нооһо абахын орондо, 2 килограмм хүртэр абаһан байха юм.

Ниитын малай тоо толгойе олошоруулха хэрэгтэ эсэшэ-сусашагүйгөөр оролсоһон түрүү хонишон Цыпилма Санжиева 1946 оной хүдэлмэриин дүнгөөр ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 27 хурьга абаа. Нүхэр Санжиева болбол колхозниггуудай үнэн сэхэ ажалые хүндэтэйгөөр сэгнэжэ, нэмэлтэ түлбэри олгохо тухай сэсэ мэргэн хуули гаргаһан советскэ правительствода үнэн зүрхэнһөө баясаад, саашадаа улам һайнаар хүдэлмэрилхэ уялга абаһан байна.

А. Юмсунов.

ТРАКТОР МАШИНАНУУДАА ТАРИЛГАДА ЭРХИМЭЭР БЭЛЭДХЭЕ!

Трактор заһабарилгын түрүүшүүл

Хэжэнгын аймагай Чесаныи МТС октябрь соо 2 трактор, 5 плуг, 4 сеялкэ ба 3 борной заһабарилха байһан аад, 3 трактор, 11 плуг, 4 сеялкэ, 3 борной заһабарилжа түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Тус МТС-эй түрүүшүүл слесарь Дулма Цыренжапова, тракторна бригадын бригадир Жалма Шагдарова, заһабарилагшад Ендон Будажапов, Жанчип Чимитов, Галдан Хайдапов, Пирангалай Гармажапов гэгшэд жэшээтэ һайнаар ажаллажа үдэрэйнгөө нормонуудые 150—200 процент хүртэр дүүргэнэд. Эдэнэр 4-дэхи квартал соо трактор ба хүдөө ажалай машинануудые заһабарилха түсэбөө МТС-ээрээ болзорһоо урид ба эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө бүхы хүсөөрөө тэмсэжэ байна.

Ц. Д. Жимбеев.

МТС-үүдэй МҮРЫСӨӨН

Трактор заһабарилгын намар-үбэлэй түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай

БМАССР-эй Газартаряалангай Министерствын Мэдээн

1946 оной ноябриин 25.

МТС-үүд	Дүрбэдэхи кварталаа түсэбэй дүүргэлгэ (процентээр)
Хориин	73,3
Жиримска	69,2
Тарбагатайн	46,6
Закаменай	36,3
Үдын	33,3
Чесаныи	31,3
Түнхэнэй	30,4
Кяхтын	28,5
Кабанскын	[illegible]
Селендумын	[illegible]
Сэлэнгын	[illegible]
Эгэтын	22,2
Баргажанай	22,2
Хонхолойн	17,2
Кыренскэ	16,6
Ехэ-Кударын	16,6
Бага-Куналейн	13,6
Суулгын	13,3
Окино-Ключевскэ	13,0
Курбын	12,5
Хэжэнгын	11,7
Сагаан-Усанай	10,0
Хамнигадайн	10,0
Ново-Брянска	9,0
Ехэ-Куналейн	9,0
Торийн	9,0
Бургалтайн	9,0
Иволгын	5,0
Саянтын	5,0
Бичурын	4,3
Гашейн	3,8
Үшөөтэйн	—
Итанцын	—
Тимлюйскэ	—
Сүхын	—
Куйтунска	—
ХАМТА	18,0

Кыренскэ МТС-эй уялга

Тарбагатайн ба Жиримскэ МТС-үүдэй коллективэй хандалгые халуунаар угтажа, социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон Кыренскэ МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд трактор болон хүдөө ажалай машина зэбсэгүүдые заһабарилха намар-үбэлэй түсэбые болзор соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэхын зорилгоор, доодо дурсаглаһан уялгануудые абаад, Түнхэнэй МТС-ые мүрысөөндэ уриба:

1. Байгша оной дүрбэдэхи квартал соо 13 трактор, 20 плуг, 13 сеялкэ, 12 культиватор, нэгэ комбайн заһабарилха;

2. Бүхы трактор ба хүдөө ажалай машина зэбсэгүүдэй заһабарилгынь 1947 оной февралиин 23-да, комбайнуудай заһабарилгые майн 1-дэ дүүргэхэ. Тиихын тула трактористнуудай ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, хүдэлмэриин хүсые үйлэдбэри дээрэ тааруулан табиха, заһабарилагшадай жаяг заршамые һайжаруулха;

3. 1947 оной февралиин 15 хүртэр МТС-эй дэргэдэ 30 гаран тракторист, моторист ба токарийе һургажа бэлэдхэхэ;

4. Трактористнууд ба бригадирнуудай техническэ һуралсалые долоон хоног бүридэ нэгэ дахин үнгэргэхэ.

Эдэ уялгануудые абаад байхадаа, Кыренскэ МТС-эй трактористнууд, комбайнернууд, механигууд ба албахаагшад болбол трактор ба хүдөө ажалай машина зэбсэгүүдэй намар-үбэлэй заһабарилгые болзорһоо урид дүүргэжэ, МТС-ээ республикын түрүү МТС-үүдэй зэргэдэ гаргаха гэһэн зорилгоео бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө өөһэд хоорондоо эршэтэйгээр мүрысэнхэй. Мүнөө Кыренскэ МТС-эй түрүү бригада ба трактористнууд абаһан уялгануудаа бодотоор бэелүүлэн, заһабарилгые амжалтатайгаар ябуулжа байна.

В. Пластинин,

ВКП(б)-гэй Обкомой хүдөө ажалай таһагай инструктор.

Түрүү трактористнууд уялгаяа дүүргэнэ

НОВО-СЕЛЕНГИНСК. (**Телефоноор абтаба**). Трактор ба хүдөө ажалай прицепной машина зэмсэгүүдэй заһабарилгые саг соонь, эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө республиканска социалистическэ мүрысөөндэ эршэтэйгээр оролсоһон Сэлэнгын МТС-эй коллектив уялгаяа үнэн хэрэгээр бэелүүлхын түлөө бүхы хэмжээнүүдые абажа байна. МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд 5 трактор, 6 сеялкэ, 7 плуг, 3 культиватор, 2 комбайн заһабарилжа, октябрь ба ноябриин түсэбүүдые болзорһоо урид дүүргээ. Мүн 4-дэхи квартал соо заһабарилха бүхы тракторнуудаа үглөө мүнөөгүй бэлэн болгохонь.

Хоердохи, табадахи тракторна бригаданууд (бригадирнуудынь нүхэд Буянтуев ба Чагдуров) МТС-соогоо илажа ябанхай. Эдэ бригаданууд хоер һарынгаа түсэбүүдые тус бүридөө 150 процент дүүргэһэн байна. Хоердохи бригадын трактористнууд Б. Ванданов, Ч. Ванданов гэгшэд заһабарилга дээрэ жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилнэ. Нэгэдэхи бригадын тракторист нүхэр Будаев өөрынгөө тракторые заһабарилжа сүм дүүргэһэн байна.

Г. Сабжаев.

ЭДЭ БРИГАДАНУУДҺАА ЖЭШЭЭ АБАХА

Суулгын МТС-эй түрүү зэргын бригаданууд трактор машинануудай заһабарилгые эмхитэйгээр ябуулжа байна. Феопан Овчинников гэгшын хүтэлбэрилдэг хоердохи бригада тракторна хүдэлмэринүүдэй жэлэй түсэбые 1946 ондо 178 процент дүүргээ һэн. Мүнөө энэ бригадын члетүүд заһабарилгые жэшээтээр үнгэргэжэ байна. Бригада болбол хүдөө ажалай прицепной машина зэбсэгүүдэй заһабарилгые үни хада дүүргээ. Һаяар бүхы тракторнуудаа бэлэн болгохонь.

Мүн нүхэр Шойнзонов, Казарикина, Пунцуков гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд хэдэ-хэдэн тракторнуудые заһабарилжа дүүргээ.

Гэбэшье, тус МТС-эй олонхи бригаданууд заһабарилгые саг соонь эхилжэ шадангүй, энэ шухала хүдэлмэриие хойшо татажа байха юм. Зарим бригаданууд аяар мүнөө хүртэр нэгэшье трактор заһабарилжа дүүргээгүй байһаар. Теэд, МТС-эй дирекци ба партийна организаци энэ гээгдэнги бригаданууд хүдэлмэриие шалгалхажа, тэдэнэрые түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсааха талаар ямаршье хэмжээ абанагүй.

Ж. Цыбанов.

Н. А. Некрасовай түрэһөөр 125 жэл болоһоной ойдо

Ородой агуухэ поэт Н. А. Некрасовай түрэһөөр 125 жэл болоһоной ойе тэмдэглэхын түлөө Бурят-Монгол АССР-эй уранзохёолшодой Союз, Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэ, пединститут ба бусад эмхи зургаанууд эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байна.

Уранзохёолшодой союзда

Н. А. Некрасовай түрэһөөр 125 жэл болоһоной ойдо зорюулагдаһан баярай заседание үнгэргэхэ байна. Баярай заседаниин удаа концерт табигдаха ба Некрасовай зохёоһон шүлэгүүдые уншалган болохо.

Мүн уранзохеолшодой Союз болбол Некрасовай зохеолнуудые бурят-монгол хэлэн дээрэ оршуулаад, тэрэ хүртэр брошюра болгожо хэблэн гаргаха юм. Энэ брошюра соо хэблэгдэхэ «Русида хэнэй ажаһуухада һайн бэ?» гэжэ поэмэ сооһоо отрывок, «Солдадай эхэ Орина», «Таряашадай үхибүүд» гэхэ мэтэ Некрасовай зохеолнуудые поэдүүд Цыден Галсанов, Жамсо Тумунов ба бусад оршуулба. Гадна энэ оршуулагдаһан зохёолнуудынь радиогоор уншагдаха юм.

Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэдэ

Тус ойдо зорюулжа литературна вечер үнгэргэхэ юм. Энэ вечер дээрэ уранзохеолшодой Союзһаа нүхэр Ким хадаа Некрасовай ажабайдал ба ажал-ябуулга тухай элидхэл хэлэхэ байна. Элидхэлэй удаа Ленинэй орденто гүрэнэй Бурят-Монголой хүгжэмтэ драмын театрын артистнууд, мүн библиотекын эдибхитэй уншагшад Некрасовай шүлэгүүдые ород ба бурят хэлэн дээрэ уншаха.

Тэрэшэлэн библиотекын коллектив болбол нүхэр Лаханинагай хүтэлбэри доро Н. А. Некрасовай тухай фото-выставкэ эмхидхэхэ байна.

Пединститутда

Литературна вечер үнгэргэгдэжэ, литературын һургагша нүхэр Руднева Некрасов тухай элидхэл хэлэхэ байна. Элидхэлэй удаа институдай уранһайханай самодеятельностиин кружок ород драмын театрын артист Каленый гэгшын хүтэлбэри доро концерт харуулха ба Некрасовай «Еремушкын дуун» гэжэ шүлэг ба «Декабристнууд» гэжэ поэмын отрывок гэхэ мэтэ зохёолнуудыень уншаха.

Е. Ринчинова.

Кооперациин үүргэ улам ехэ болоо

(Бурмонкоопсоюзай президиумэй түрүүлэгшэ Б. Доржинтой хөөрэлдөөн)

«Городуудта ба поселогуудта эдеэ-хоолой болон ажаүйлэдбэриин эд бараанай кооперативна худалдаание дэлгэрүүлхэ тухай ба эдеэ хоол болон үргэн хэрэглэлэй эд бараае кооперативна предприятинуудаар бүтээн гаргалгые ехэ болгохо тухай» ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтоол 1946 оной ноябриин 9-дэ гараһан байна.

Бурмонкоопсоюз энэ тогтоолые бэелүүлхын түлөө ямар хэмжээ-ябуулганууды харааалааб гэһэн асуудалтайгаар манай корреспондент тус союзай президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Доржиндо хандаһан байна.

—Мүнөө сельпонууд ба аймпотребсоюзуудаар квартальна тоосоото суглаанууд үнгэргэгдэжэ байна. 1947 оной эхин багта жэлэй тоосоото һунгуулиин суглаанууд болохо юм. Эдэ суглаануудые политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ ябадал хадаа шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Бурмонкоопсоюзай системэ хадаа энээнэй урда жэлнүүдтэ ба энэшье жэлдэ өөһэдынгөө хүсөөр үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ ба эдеэ хоолой зүйлнүүдые болбосоруулха талаар тон бага үүсхэл гаргадаг ба эмхидхэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулдаг байха юм.

Энээнэй урда тээ үргэн хэрэглэлэй эд бараануудые олзоборилгын кооперацинуудай системын союзуудһаа абажа, худалдаа-наймаанда гаргадаг байгаабди. Мүнөө олзоборилгын кооперациин союзууд өөһэдынгөө гаргаһан продукциие потребсоюзда үгэхэгүй, харин өөһэдөө худалдаха болоо. Энэ хадаа тон ехэ удхашанартай. Юуб гэхэдэ, олзоборилгын кооперациин союзууд өөһэдынгөө эд товарай шанарые һайжаруулха ба үнэ сэнгыеншье химдаруулхын түлөө бидэнэртэй мүрысэн хүдэлмэрилхэ ушартай болоно.

Нүгөө талаһаа, потребкооперациин системэ болбол өөһэдынгөө дэргэдэ үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаха мастерскойнуудые олоор эмхидхэхэ уялгатай болоно. Бурмонкоопсоюз хадаа энэ жэл соо ба ерэхэ жэлэй эхиндэ республикын аймагуудта гэр доторой хэрэгсэл—стол, стул ба бусад зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ мастерскойнуудые, гутал оехо, тэргэ шарга дархалха, бочко, амһарта хэхэ мастерскойнуудые эмхидхэхэ байна. Мүнөө Мухаршэбэрэй, Хориин, Баунтын Баргажанай ба Прибайкальска аймагуудта урдань байһан багахан мастерскойнуудай һуури дээрэ ехэ ехэнүүд мастерскойнууд эмхидхэгдэхээр хараалагдаба. Эдэнэр хадаа үргэн хэрэглэлэй эд бараа болон мүн ажахыда хэрэгтэй тэргэ, шарга ба зэмсэгүүдые үйлэдбэрилжэ эхилхэ юм.

Бурмонкоопсоюзай системэ болбол энээнэй урда тээ худалдаа-наймаае эрхилхэ зуураа, нютаг дээрэхи элдэб баялигуудые хүсэд хэрэглэжэ, шадаагүй байһаниинь элитэ. ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой еһоор, мүнөө городуудта ба хүдэлмэрилэгшэдэй тосхонуудта шэнэ шэнэ магазинуудые ба ларегуудые эмхидхэжэ, мяха, һү, тоһо, загаһа, үндэгэ, овощь, жэмэс, һамар гэхэ мэтые тон элбэгээр худалдаха хэрэгтэй.

Энэ жэлэй эсэс хүртэр ба 1947 оной эхин һарануудта Бурмонкоопсоюзай системын бэлэдхэлэй конторонууд болбол колхозуудһаа ба хүдөө нютагуудай ажалшадһаа 200 гаран тонно мяха, 70 тухай тонно загаһа, 20 гаран тонно тоһо ба өөхэ, 200 тонно хартаабха, дабһалһан огурцы, капуста худалдан абажа, Улан-Удэ, Бабушкин, Кяхта, Городок городуудта ба Галуута нуурай Тамча тосхондо, мүн Сүхын хүдэлмэрилэгшэдэй поселогто шэнэ магазинуудые нээжэ худалдаа-наймаа эмхидхэхэ байна.

Бурмонкоопсоюзай системээр бэлэдхэгдэһэн ба худалдан абтаһан тоһо, мяха, һү, загаһан ба овощь хадаа колхозно рынок дээрэхиһээ нилээд хүнгэнөөр худалдагдаха байна. Бурмонкоопсоюзай системэ болбол мүнөө үедэ 10 миллион түхэригэй хэмжээнэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдан абажа, магазинуудай системээр ажалшан арадта худалдахань.

Тиихэтэй хамта, хүдөө нютагуудта кооперативна худалдаа-наймаае һайжаруулха талаар шэнэ шэнэ хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа. Энээнэй еһоор, үргэн хэрэглэлэй эд бараан ерэхэ жэлдэ горьтойхоноор элбэгжүүлэгдэхэ байна. ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтоомжын үндэһөөр, потребкооперации болбол аймагууд дээгүүр бэлэдхэлэй участогуудые эмхидхэжэ, үйлэдбэридэ хэрэгтэй хүдөө ажахын түүхэй эдлэл, мориной һүүл, дэлһэ, туруу, нооһо, хөөбэри, эбэр ба бусад зүйлнүүдые худалдан абаха эрхэтэй болобо. Мүн хэрэгсэлэй модо ба бусад зүйлнүүдые 1947 онһоо эхилэн ехээр бэлэдхэхэ юм.

Тэрэшэлэн кооперативна худалдаа-наймаае үргэдхэхэ ба һайнаар ябуулхые уялгалхатаяа хамта, правительство хадаа потребкооперациин финансын байдалые бэхижүүлхын түлөө олзын налог багадхаһан эд бараанай эрьесын ба бюджетнэ түлбэринүүдые бага болгоһон байха юм. Тиихэтэй хамта, потребительскэ кооперациин гэр байра ба барилгануудые ондоо организацинуудта шэлжүүлэн үгэхэ, хүдэлмэриинь хүсые ондоо тээшэнь хэрэглэхэ ябадалнууд энэ тогтоолоор хоригдобо.

Эдэ бүхы хүдэлмэриие ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой үндэһэн дээрэһээ хараалаад байхадаа, бидэнэрэй урда шэнэ шэнэ зорилгонууд табигдаад байна. Нэн түрүүндэ, потребсоюззууд ба сельпонуудай пайщигуудай үүргые дээшэлүүлжэ, һунгуулиие политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ, хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлгые эмхитэйгээр ба гуримтайгаар эхилхэ, шэнэ шэнэ мастерскойнуудые ба магазинуудые нээхэ, тэдэнэй хүдэлмэриие зүбөөр табиха еһотой болонобди. Энээниие дүүргэхэ хэрэгтэ республикын партийна ба советскэ органууд, эдибхитэд халуун туһаламжа үзүүлхэ байһандань найданабди.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэлгэ—эгээл шухала зорилго мүн

(Ториин аймагай партийна конференци дээрэһээ)

Энэ оной ноябриин 16—17 үдэрнүүдтэ Ториин аймагай партийна конференци болобо. Аймагай партийна комитедэй хэһэн хүдэлмэриин тоосоото элидхэлые партиин айкомой секретарь нүхэр Цыжипов Б. Ц. хэбэ. Нүхэр Цыжипов болбол өөрынгөө элидхэл соо малажал, ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада бэлэдхэл ба политическэ ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри, колхозуудые эмхидхэлэй ба ажахын талаар бүхэжүүлхэ гэхэ мэтын гол шухала асуудалнууд дээрэ тогтожо хэлэбэ. Тоосоото элидхэлэй мүн шалгалтын комиссиин элидхэлэй һүүлээр конференциин зүблэлгэшэд партиин айкомой ажал хүдэлмэри тухай шүүмжэлэлнүүдые эдибхитэйгээр ябуулһан байна.

Үгэ хэлэгшэд болбол энэ аймагай колхозуудаар малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан тухай илангаяа шангаар шүүмжэлэбэ. Юуб гэхэдэ, малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб болбол энэ аймагта ноябриин 1-эй мэдээгээр адуу мореор—93,4 процент, эбэртэ бодо малаар—90,2 процент, хонин ямаагаар—90,0 процент дүүргэгдэһэн байха юм. Энэ тоонуудай хадаа Ториин аймаг соо малажалые хүгжөөхэ хүдэлмэриин айхабтар муугаар табигданхай байһые гэршэлнэ. Партиин айкомой бюрогой хуушан составта байгшад Иванов, Миронов ба бусад колхозуудай ниитын малажалые ехээр хүгжөөхын хэбэнһоо болото тэмсэл ябуулхын оронд, харин колхозуудай малай тоо толгойе хорооходо, үрихэ, элихэ, гэхэ мэтын муу муухай ябадалнууд дэлгэргэһэн байгаа.

Малажалые хүгжөөхэ ябадал хадаа Ториин аймагайхидай эгээл шухала, эгээл харюусалгатай зорилгонь болоно. Иимэһээ, тус аймагай коммунистнууд болбол малай тоо толгойе олошоруулжа, энэ талаар гүрэнэй түсэбые заабол дүүргэхэ хэрэгые өөһэдынгөө гарта абажа малажалые үнэхөөрөө большевистскээр хүтэлбэрилхэ ёһотой. Энэ зорилгые болото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ябадалые хадгаха талаар аймагай партийна конференци нилээд тодорхой арга-хэмжээнүүдые хараалба.

Ерэхэ жэлдэ элбэг баян ургаса хуряаха ябадалые хангахын түлөө мүнөөнһөө эхилжэ айхабтар ехэ хүдэлмэринүүдые хэхэ хэрэгтэй байна. Энэ асуудад хадаа Ториин аймагай партийна конференци дээрэ нилээдгүй ехэ һуури эзэлһэн юм. Ушар юуб гэхэдэ, тус аймаг болбол ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада ехэ лэ муугаар бэлэдхэжэ байна. Һүүлэй мэдээн дээрэһээ абажа үзэхэдэ, мүн аймагта үгһэ хаалга ороохото культурануудаар минил 18,5 процент, хаптаабхаар—36,2 процент болоһон байха юм. Ториин аймаг үрһэ хүрэнгэ хаалгын түсэбые бүхы культурануудаар хүсэд дүүргэжэ шадаха дүүрэн арга нүхэсэлтэй. Энэ арга нүхэсэлөө мүнөө хүртэр дутуугаар ашаглажа байһаниинь угаа ехэ гэмшэлтэй байна. Тиимэ болохолоор, Торииныхин болбол ерэхэ хабарта һайнаар бэлэдхэхын түлөө хатуугаар тэмсэжэ, үрһэ хүрэнгэ хүсэд хаахa үбэлэй сагта ябуулагдаха агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые хангалтатайгаар бэелүүлхэ, тракторнуудые засабарилха хүдэлмэриие эрхимээр үнгэргэхэ, полинууд дээрэ саһа ехээр тогтоохо гэхэ мэтын зорилгонуудые зүбөөр шиидхэбэрилхэ ёһотой.

Хүдөө ажалай артелиин Уставые хазагайруулгада эсэс табиха талаар гайхамшагта заабаринуудые үгэһэн парти ба правительствын сентябриин 19-эй тогтоолые бэелүүлхэ ябадал Ториин аймагта баһал ехэхэн дутагдалтайгаар үнгэргэгдэжэ байна. Жэшээ болгон нэгэ баримтые абажа үзэе. Тус аймагай колхозуудһаа хамта 1090 толгой түрэл бүриин малнууд элдэб хүнүүдэй мэдэлдэ байһан юм. Тэдэ мүнөө эдэ малнуудай зүбхэн 594 толгойнь колхозуудтаа гэдэргэ бусаагдаһан ба үлэгшэ малнуудынь тэдэ хүнүүдэйнгээ мэдэлдэ байһаар байна. Тэрээнһээ гадна, дээрэ хэлэгдэһэн түүхэтэ тогтоолые дүүргэлтэ болгохо ябадалда хүнгэнөөр хандаха ябадал аймагайнь колхозуудаар бии байна гэхэдэ алдуу болохогүй. Суглаануудые хэлгээр тус тогтоолой дүүргэлтые хизаарлажа болохо юм гэһэн эндүүтэй ойлголтонууд эндэ тэндэ үзэгдэнэ гэжэ аймагайнь партконференци дээрэ элирһэн байна. Элдэ дутуу дундануудые дары усадхажа колхозуудые эмхидхэлэй ба ажахын талаар бэхижүүлхэ хэрэгые бодотоор хүтэлбэрилхэ гээшэ партиин айкомой шэнэ составай дай шалхы зорилгонь мүн гэжэ тус аймагай партийна конференци зүбөөр зааһан байна.

Аймагай партконференци болбол пропаганда ба агитациин, соел гэгээрэлэй ба олониитын хүдэлмэринүүдтэ угаа ехэ дутагдалнууд бии гэжэ тон зүбөөр тэмдэглэбэ. Коммунистнуудай өөһэд-өөһэдөө бэеэ даажа һуралсалгын ябасые, политһургуули ба политкружогуудай хүдэлмэринүүдые ударидхаха ябадал үгы шахуу байгаа. ВКП(б) гэй айкомой хоердохи секретарь нүхэр Константинова болбол хэлэгдэһэн асуудалнууд тушаа болото хэмжээнүүдые ороймдоошье абаагүй шахуу байба. Тиигээд, нүхэр Константинова конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ политическэ хүдэлмэри тухай мүнөөнэй юумэ хэлээгүй, ажахын арба-хорин асуудалнууд дээрэ тогтожо, өөрынгөө шүүмжэлхэ ябадалые тойроһон үгэ хэлэжэ, конференциин делегадуудые нилээдгүй гайхуулба. Политическэ ба олониитын хүдэлмэринүүдые эрид шууд һайжаруулха гээшэ Ториин партийна организациин шухалын шухала зорилгонь мүн болоно.

Ториин аймагай партконференци илейнэ нилээдгүй үндэр хэмжээндэ үнгэрбэ. Конференци дээрэ хамта 32 хүн үгэ хэлэжэ, партиин айкомой хүдэлмэриин дутуунуудые зүбөөр ба шангаар шүүмжэлээ. Конференци хадаа ВКП(б) гэй айкомой шэнэ составые һунгаа. Ториин аймагай бүхы коммунистнууд партконференциингээ шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө большевистскээр тэмсэхэ ёһотой.

ШЭЛЭЙ ШЭНЭ ЗАВОДТО

Һаяхан хүдэлмэрилжэ эхилһэн «Красный Восток» гэжэ промартелиин шэлэй заводой түрүүшынгээ продукци гаргаһантай дашарамдуулан баярай митинг болоһон байна. Эндэ тус заводой барилгашад олоороо сугларжа, өөһэдынгөө хүдэр хүдэлмэришэ гараар бодхооһон заводойнгоо, түрүүшынхеэ гаргаһан продукци тухай хүхюутэйгээр хөөрэлдэбэ.

Тэндэ заводой эрхим барилгашад В. Садовников, Петр Фомин гэгшэд өөһэдынгөө хүдэлмэреэр омгорхон үгэ хэлэхэ зуураа ажалай үндэр бүтээсэ ба продукциин эрхим шанар туйлажа, республикын түрүү пред приятинуудай тоодо оролсохын түлөө хамаг бүхы хүсэ шадалаа гаргахабди гэжэ найдуулаа.

Митингдэ сугларһан хүдэлмэришэд ба албахаагшад шэнэ сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлэй дүүрэтэр 200 хэһэг элдэб ажахын амһартануудые үгэхэ гэһэн уялга абаһан байна.

Эдэнэр абаһан уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө эрщэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Заводой эрхим мастернууд Камберда, Богданов, Тамсон ба бусад үдэрэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэнэд.

Мүнөө энэ заводой коллектив 2 мянган графин, 10 мянган архиин шэл, 1 мянган кружка гэхэ мэтын амһартануудые бүтээн гаргаа. Эдэнэр Сталинска Конституциин үдэртэ 50 мянган түхэригэй элдэб амһартануудые бүлэдхээд байна.

И. Лазунин.

Хүүгэдэй байшангуудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай

Хүүгэдэй байшангуудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай 1946 оной ноябриин 15-да гаргаһан тогтоол соогоо БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет хүүгэдэй байшангууд хангалтагүй байдалтай гэжэ тоолобо.

Хүүгэдэй байшангуудые тогтоохо түсэб дүүргэгдээгүй. 1950 хүүгэдые хүмүүжүүлхэ 17 байшан түсэбэй ёһоор байха зэргэтэй аад, мүнөө 1804 хүүгэдтэй 15 байшан бии байха юм.

Хүүгэдэй байшангууд мүнөө хүртэр оро, мебель, кухни ба столовын һабануудаар гүйсэд хангагдаагүй. Гэр байраар дутамаг, оронуудаар үсөөн дээрэһээ хүүгэдэй байшангуудта байрань багадажа, багашуулынь хабшалдажа байдаг ба хоер хүүгэд нэгэ орон дээрэ унтадаг ушарнууд үзэгдэнэ. Заиграйн, Кударын, Кяхтын аймагуудтахи һургуулиин һаһанай хүүгэдэй ба Улан-Удын һургуулиин һаһа гүйсөөгүй хүүгэдэй байшангууд илангаяа байра мутай юм. Мүн хүүгэдэй байшангуудта пальто малгай, бээлэй гэхэ зэргын дулаан хубсаһан ба хүнжэлнүүд үшөө дутамаг зандаа.

Хүүгэдые ажалда һургаха ябадал хүүгэдэй байшангуудта һулаар эмхидхэгдэнхэй. Зарим хүүгэдэй байшангуудта мастерскойнууд байгуулагдаагүй. Заиграйн ба Кяхтын аймагуудтахи хүүгэдэй байшангуудта мастерскойнууд бии байбашье, зэр зэбсэг, материал ба бусад түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаагүй.

Хүүгэдэй байшангуудые үбэлдэ бэлэдхэлгэ һула. Гэбэл байрын гэр, интернат, газаа шадарай барилганууд ехэ ба жэжэ засабаринууд, түлеэ бэлэдхэлгэ ба шэрэлгэ хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Заиграйн, Ториин, Кударын хүүгэдэй байшангуудта сонхонуудынь шэлгүй, илангаяа хоердохи раманууднь шэл һуулгагдаагүй байха юм.

Заиграйн, Ториин, Баунтын ба Кударын аймагуудтахи хүүгэдэй байшангуудта жэл соо хэрэглэгдэхэ түлеэнэй зүбхэн 30 процентнь бэлэдхэгдэһэн байна.

Улан-Удэ городой болон Ториин, Кударын, Түнхэнэй аймагуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд хүүгэдэй байшангуудта үбэлдэ бэлэдхэхэ ябадалдань ёһотой туһаламжа үзүүлээгүй.

БМАССР-эй гэгээрэлэй Министерство хүүгэдэй байшангуудай хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ. Директорнууд ба хүмүүжүүлэгшэдэй составай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ ба эрхим гэгээр-хүмүүжүүлэгшэдэй дүй дуршалые тараахa хүдэлмэри һулаар ябуулна. Тиимэһээ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хүүгэдэй байшангуудта хангалтагүйгөөр табигданхай.

Дээрэ дурсагдаһан бухы дутуу дунданнуудые зайлуулжа хүүгэдэй байшангуудай хүдэлмэриие һайжаруулхын зорилгоор БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет хэдэн олон хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан тогтоол гаргажа, тэрэниие бэелүүлхые зохихо Министерство, организацинуудые ба аймгүйсэдкомуудые уялгалаа.

Яруунада хүдөө ажалай артелиин Устав хазагайруулагдаһаар

«Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолой гараһанһаа хойшо яһала үни болоо. Гэбэшье, Яруунын аймагта правительствын энэ түүхэтэ тогтоолые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ хэмжээнүүд хүсэд абтаагүй байхаһаа гадна, харин хүдөө ажалай артелиин Уставые хазагайруулха ябадалнууд үргэлжэлһээр байха юм.

Жэшээлхэдэ Погромно тосхондо һуурижаһан Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой ниитын сабшалан лэээһээ тус артелиин членүүд аяар 1376 центнер үбһэ үмсэдөө сабшажа абаһан байгаа. Колхозой правлени хадаа энэ үбһые дары сагаа гэдэргэнь бусаажа, артелиин фондодо оруулхын оронд, харин парти ба правительствын тогтоолые бүдүүлигээр хазагайруулһан, тон буруу шиидхэбэри гаргаһан байна гэбэл. Ниитын газар дээрэ өөһэдөө мэдэжэ үбһэ сабшаһан колхозигуудай хуряаһан үбһэнэй 25 процентые колхоздо абаад үлэгшыень өөһэдтэнь үгэхэ гэһэн байха юм. Колхозой сабшалангые үрижэ байһан ябадалые болюулан, ниитын газар дээрэһээ хуряаһан энэ үбһые бараниинь суглуулжа абахын оронд, иимэ буруу тогтоол гаргажархиһын аад правлениин түрүүлэгшэ Куликов, тэрэшэлэн партийна организациин секретарь Махалов гэгшэд һанаа амархан һуужа байгаа һэн. Харин колхозигуудай хамтын суглаа дахин үнгэргэхэдэ колхозигууд өөһэдынгөө буруугые, мүн энээнһээ урдатаа буруу тогтоолой гаргагдаһан байһаниие мэдэржэ, ниитын газар дээрэ сабшаһан бүхы үбһөө колхоздоо тушаахабди гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлһэн байха юм.

Гадна, энэ колхоздо тоо бүридхэлэй хэрэг хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Теэд, колхозой правленишье, партийна организацишье энээниие гуримшуулха тушаа хэрэгсээнгүй.

Ульдиргын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз артелиин захиргаанай аппарадта хүдэлмэрилдэг хүнүүдэй тооe хорооохын оронд, харин тэдэнэрые нэмээхэ тогтоол гаргаһан байба. Хэтэрһэдээ тус колхозой правлениин түрүүлэгшэ коммунист Цыдыпов гэгшэ гахайн тэжээлгүй дээрэһээ гахайнуудаа хүталдажа, гахайн-товарна фермые усадхая гэһэн гүрэндэ эсэргүү тогтоол гаргахые хамтын суглаанда хабаадагшадые баалаһан байха юм.

ВКП(б) гэй айком «Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай» правительство ба партиин тогтоолые үргэн ниитэ колхозигуудта гүнзэгыгөөр ойлгуулха шухала хүдэлмэриие бодотоор толгойлжо шадаагүй байһаар. Партиин айком болбол энэ тогтоолые хэрэг дээрэ бэелүүлхэ ябадалдань колхозно партийна эхин организацинуудта туһалнагүй.

Л. Иванов.

Колхозууд правительствын тогтоолые бэелүүлнэ

«Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба партиин Центральна Комитедэй тогтоолые Закаменай түрүү колхозууд болото хэрэг дээрэ бэелүүлжэ байна. Дүүрэн бэшэ мэдээгээр аймагай колхозууд элдэб эмхи зургаан ба хүдэлмэришэд, албахаагшад болон колхозигуудта хамтын суглаанай зүбшөөлгүйгөөр үгтэһэн 5 мори, 104 толгой эбэртэ бодо мал, 30 толгой хонин ямаа, 2473 гектар тарилгын ба сабшалангай газар, 1832 центнер үбһэ, 114.614 түхэриг мүнгэ гэдэргэнь бусаажа абаа.

Колхозуудай захиргаанай аппарадуудта хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүдһээ 31-нь хороогдожо, ондоо хүдэлмэринүүдтэ эльгүүлэгдэбэ.

«Боевик» колхоздо хүдөө ажалай артелиин Устав илангаяа ехээр хазагайруулагдаһан байгаа. Мүнөө энэ колхоз парти ба правительствын тогтоолые бэелүүлэн, хуули бусаар иишэ тиишэнь үгтэһэн үхэр мал ба мүнгэн зөөриие һөөргэнь бусаажа байна. Дүүрэн бэшэ мэдээгээр энэ колхоз 140 гектар сабшалангай ба тарилгын газар, 20 толгой эбэртэ бодо мал, 3 мори, 80 центнер үбһэ, 1.266 түхэриг мүнгэ бусаажа артельдээ оруулба.

Гэбэшье, Закаменай зарим колхозууд, «Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай» парти ба правительствын тогтоолые хангалтагүйгөөр бэелүүлжэ байха юм. Тэдэнэй дунда Михайловска сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозые оруулмаар байна. Энэ колхоз аяар 89.591 түхэриг мүнгэ бусадһаа абалитай байһан аад тэрэнээ мүнөө хүртэр хүсэд нэхэжэ абаагүй. Мүн энэ мэтын баримтанууд ондоошье колхозуудаар бии хэбээрээ.

В. Шоепов.

САНЫН БАЗА

Үбэлэй спортивна сезоной нээгдэхэтэй хамта Улан-Удын «Динамо» гэжэ обществын дэргэдэ санын база эмхидхэгдэбэ. Тус база хадаа 90 паар санатай байха юм.

КАДРНУУДАЙ МЭРГЭЖЭЛЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛГЭ

Олон хүүгэдтэй ба ганцаардаһан эхэнэрнүүдтэ туһалха финансын министерствын дэргэдэхи гүрэнэй тэдхэмжын таһаг болбол аймагай таһагуудай ахалагша бухгалтернуудай ба ахалагша инспекторнуудай 30 үдэрэй семинар һаяхан үнгэргэбэ. Семинарта 19 хүн хабаадалсаа. Эндэ гүрэнэй тэдхэмжын аймагай таһагуудай кадрнуудай техническэ эрдэмые дээшэлүүлхэ тухай асуудалые гол болгон хэлсэбэ. Семинарта хабаадагшад болбол саашадаа хэхэ хүдэлмэреэ онобшолон хараалжа, бүтээхэ хүдэлмэринүүдэй тухай тодорхой уялгануудые абажа тарабад.

ЭРХИМ СПОРТСМЕН

Үнгэрһэн сезон соо спортивна мүрысөөнүүдтэ илажа гараһан эрхим спортсмен Галина Дементьева болбол физкультура ба спортын Республиканска Комитедэй 5 янзын грамотаар шангагдаба. Нүхэр Дементьева болбол граната шэдэлгээр, ядро түлхилгөөр, дискэ шэдэлгээр ба үндэрые харайлгаар 1-дэхи һуури эзэлһэн байна. Мүн копьё шэдэлгээр хоердохи һуури эзэлээ.

Галина болбол Улан-Удын «Динамо» гэжэ спортивна обществын командануудта хабаадалсадаг байна.

ХОМОР ҮЗЭГДЭЛ

Ноябриин эхеэр, нүхэр Н. А. Курбетьевэй бригада (Яруунын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз) Үхэр гэжэ нуурһаа нэгэ үдэр соо хоер дахин губшуурдахадаа 130 центнер хөөлэнтии загаһа бариба. Энэ хадаа Яруунын загаһашадта хомор үзэгдэл болоно.

Бригада болбол 10 үдэрэй туршада соо загаһанай пунктда 211 центнер хөөлэнтии тушааба.

500 СЕПАРАТОРНУУД

Үргэн хэрэглэлэй эдлэлнүүдые үйлэдбэрилхэ талаар гүрэнэй завод тон ехэ хүдэлмэри бүтээнэ. Энэ оной 4-дэхи квартал соо ноябриин 23-ай мэдээгээр 500 хэһэг сепараторнуудые гаргаад байна. Мүн 32 сеялкэ бүтээн гаргаа.

Түүхэтэ тогтоол ямараар бэелүүлэгдэжэ байнаб?

Һаяхан манай газетын корреспондент „Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай“ правительство ба партиин түүхэтэ тогтоол Сэлэнгын аймагта ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай асуудалтайгаар аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр П. Халтановта хандаһан байна. Нүхэр Халтановай хөөрэһэниие доро толилбобди.

*

(Сэлэнгын аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр П. Халтановтай хөөрэлдөөн)

**

—„Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай“ правительство ба партиин тогтоолые аймагай колхозигууд политическэ угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаһан байна. Энэ тогтоолые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан хамтын суглаанууд, мүн колхозуудай правленинүүдэй зүблөөнүүд аймагай бүхы 26 колхозуудта үнгэргэгдөө. Тэрээндэ хамта 3899 хүн хабаадалсаһан байна. 600 шахуу колхозигууд үгэ хэлэжэ, хүдөө ажалай артелиин Уставые хазагайруулһан ябадалнуудые элирүүлэн, шанга шүүмжэлэл хэһэн байха юм. Колхозуудай хамтын суглаанудта хабаадагшад парти ба правительствын энэ түүхэтэ тогтоолые тон ехэ баяртайгаар угтажа һайшаагаад, энээниие бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ шухала хэмжээнүүдые хараалһан тогтоолнуудые гаргаһан байна.

Тэрэнһээ хойшо аймагай колхозууд болбол хүдөө ажалай артелиин Сталинска Уставые хазагайруулһан ябадалнуудтай шанга тэмсэл хэжэ эхилээ. Артелиин захиргаанай аппарадуудта үлэмжэ олон хүнүүдэй хүдэлмэрилжэ байһан, колхозигуудай ажалта үдэрые буруугаар гаргашалжа байһан, артелиин зөөри зөөшиие үрижэ, хорооожо байһан хэдэн олон баримтанууд аймагай нютаг бүхэндэ элирһэн байгаа. Мүнөө энээниие усадхахын түлөө хаанагүй шанга хэмжээнүүд абтажа айнхай.

Аймаг дотор колхозуудай захиргаанай газарта хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүдһээ 153 хүн хороогдобо. Ондоо ажал хэжэ байһан аад, ажалта үдэр артельһээ абадаг 131 хүн элирүүлэгдэжэ, колхозһоо түлөөһэ абахаяа болёо. XVIII партсъездын, Кировэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ, „Социализм“, „III Интернационал“ колхозуудай захиргаанай албанда илангаяа олон хүнүүд байһан аад, тэдэнһээ хороогдоһон байха юм.

Колхозой ажалһаа ондоо тээ хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүдтэ үгтэһэн 12.054 ажалта үдэр колхозуудта бусаагдаһан байна. Тэрэшэлэн эмхи-зургаан ба бусад нюурнуудта хуули бусаар үгтэһэн сабшалангай 278 гектар, бэлшээриин 946 гектар, тарилгын 277 гектар газар колхозуудта бусаагдаа. Загастайн сомоной Сталинай, Калининай нэрэмжэтэ, „Социализм“ колхозуудта ниитын газар илангаяа ехээр үрэгдэһэн байгаа. Тиин эдэ колхозууд олохон гектар газараа, эдэргэнь бусаажа абаба.

Аймагай бүхы колхозууд ажалта үдэрые зүбөөр гаргашалха хэмжээнүүдые абаһан байна. „Авангард“, „Кооператор“, „Ленинский путь“, „Красный Октябрь“ ба бусад колхозууд ажалта үдэрые хэтэрхэй ехээр гаргашалжа байдаг ябадалаа болюулаа.

Аймсоведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр колхозуудай газарай талмайе хэмжэхэ тусхай комиссинууд хүдэлмэрилжэ, газар эдлэхэ ябадалые гуримтай болгоһон байха юм. Аймагай бүхы колхозууд газарай-шнуровой дансануудые зүбөөр хэрэглэдэг болоо. Табан колхозуудта газарые хэтэдээ эдлэхэ актнууд барюулагдаба.

Колхоз бүхэн колхозигуудай олоһон ажалта үдэрэй дүнгүүдые тодоор гаргажа, эли газарта һара бүри нядаг болопхой.

Хэнэйшье зүбшөөлгүйгөөр ниитын үхэр малые үрижэ, тараажа байһан колхозууд аймаг соо олохон байшоо. Мүнөө колхозуудта 45 толгой адуу морин, 324 эбэртэ бодо мал, 219 толгой хонин ямаан бусаагдаад байна. Мүн 578 центнер үбһэн, хүдөө ажалай 300 машина зэмсэг колхозуудта гэдэргэнь үгтөө. Колхозууд болбол эмхизургаан ба мүн элдэб хүнүүдһээ абаха үри зээлиеэ нэхэжэ гэдэргэнь абана.

Аймагай колхозууд өөһэд хоорондынгоо үри зээлиие нэхэлсэн, тооцоо хэжэ байна. 26 колхозуудай 19-нь өөһэд хоорондоо тоосожо үри зээлигүй болоо.

Шалгалта дээрэһээ харахада, аймагай хэдэн олон колхозууд колхозигуудта ажалай нэмэлтэ түлбэри олгохо тухай хуулиие хазагайруулдаг байба. Зарим колхозууд таряанай ургасые дээшэлүүлһэнэй, мүн адуу малай ашаа шэмые арбидхаһанай түлөө абаха ажалай нэмэлтэ түлбэринүүдые колхозигуудта хүсэд үгөөгүй байба. Мүнөө ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэлгые зүбөөр үнгэргэхэ тухай бүхы хэмжээнүүд абтаад, хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэжэ байна. „Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай“ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоолой гараһанһаа хойшо колхозууд эдеэ хоолые хайша хэрэгээр гаргашалхаяа болибо.

Аймгүйсэдком болбол парти ба правительствын тогтоолые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэдээ, түрүүн түрүүн тэрэ тогтоолые колхозигуудта гүнзэгыгөөр ойлгуулха хэрэгтэй гэжэ тоолоһон һэн байгаа. Тиин, тусхай семинар үнгэргэжэ, тэрээндэ колхозуудай правленинүүдэй ба шалгалтын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрые хабаадуулһан байха юм. Гадна, сомсельсоведүүдэй түрүүлэгшэнэр ба секретарьнуудта зорюулагдаһан семинар үнгэргэгдөө. Тэрээндэ хабаадагшад болбол „Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай“ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоол тушаа хэдэн хөөрэлдөөнүүдые дуулаһан, мүн „Хүдөө ажалай артелиин Устав—колхозно ажабайдалай хэлбэригүй Хуули мүн“ гэһэн элидхэл шагнаһан байха юм.

Дээрэ дурсагдагша хэмжээнүүдэй абтаһан байбашье, манай аймагта тус тогтоолой үшөөл хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Зарим колхозууд эндэ тэндэһээ тон ехэ абалитай аад, тэрэнээ бусаажа абаагүй байна. Хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые хүсэд элирүүлхэ талаар зарим колхозуудта шүүмжэлэл шангаар табигдаагүй байһаар.

„Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай“ парти ба правительствын тогтоолой гараһан дары аймагай колхозууд гүрэнэйнгөө урдахи хамаг бүхы уялгануудые түргэн дүүргэхэ зорилго табяа һэн. Гэбэшье, зарим колхозууд энэ зорилгоёо мартажа, түрүүнүүлээ гэдэргэнь татаба. Ушарынь хадаа аймаг тодор гүрэндэ һү тушааха түсэб дүүргэгдээгүй байна.

Зарим колхозууд адуу моридто эзэн бусаар хандаха ябадалые мүнөө хүртэ усадхаагүй байха юм. Энээнэй эсэстэ адуу моридой байдал харууһан олонхи колхозуудаар тон хангалтагүй байна. Унамхай моридые колхозигуудай хаһоусалга доро тусгаар даалгажа үгэхэ ябадалые зарим колхозууд тоонгүй, энэ шухала хэрэгые ёһо тадыгаар дүүргэдэг байха юм.

XVIII партсъездын нэрэмжэтэ, „Авангард“, Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозууд мори унаадэ эзэн бусаар хандаһан ябадалнуудые тэсэжэ, гэмтэ хүнүүдтэ зэмэ тоходоггүй байна. Тиихэлээр эдэ колхозуудай мори унаа шадал шэнээгүй ба туранхай байха юм.

„Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай“ парти ба правительствын тогтоолые бэелүүлхын түлөөдэ бүхы колхозигууд хүдөө ажалай артелиин Уставые гүнзэгыгөөр шудалжа, тэрээнтэй һайса танилсаха зэргэтэй. Гэбэшье, аяар мүнөө хүртэр манай бүхы колхозууд хүдөө ажалай артелиин Уставтай болоодүйбэ ба ажалай хүдэлмэриин кэшээтэ нормо хүсэд байгуулаагүй байха юм. Энэ хадаа ехэхэн дутуу гээшэ.

Хүдөө ажалай артелиин Уставые нарин нягтаар сахиха ябадал хадаа колхозуудые улам бүхэжүүлхэ ба колхозигуудые шанга шадалтай болгохо зорилгые бэелүүлхэ байна. Мүнөө үедэ колхозуудай гол зорилго юуб гэхэдэ, адуу малай үбэлжэлгые гарзагүйгөөр үнгэргэжэ, гүрэнэй түсэбые заатагүй дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ, тэдэнэй ашаг шэмые улам арбидхаха, ерэхэ жэлдэ үндэр ургаса хуряаха бата бэхи үндэһэ һуури табиха ябадал болоно. Тиимэдэ аймагай бүхы колхозигууд хүдөө ажалай артелиин Уставые нарин нягтаар сахиж, энэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэ байһаниинь лабтай—гэжэ нүхэр Халтанов зэрынгөө хөөрөөе дүүргэбэ.

* * *

Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха тухай парти ба правительствын тогтоолые Сэлэнгын аймагай колхозуудай хэргээр бэелүүлжэ байһаниинь нүхэр Халтановай хөөрэһэн дээрэһээ элеэр харагдана. Сэлэнгын аймагай колхозуудай ажалда дутуу зүйлнүүдэй олон байһаниинь мүн лэ эли байна. Тэндэхи колхозууд адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ талаар илангаяа ехэ дутуутай юм. Тиимэдэ, тус аймагай партийна, совет скэ органууд ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үүлжэлгые эрхимээр үнгэргэжэ, тэхёорһоон бүхы дутуу дунданнуудаа түргэн усадхажа, парти ба правительствын тогтоолые бүри эршэтэйгээр бэелүүлхэ уялгатай.

Российска Федераци шэнэ табанжэл соо

Д. ДЕГТЯРЬ, — РСФСР-эй Гүрэнэй түсэбэй комиссиин Түрүүлэгшэ

Российска Федерациин дайнай удаахи табанжэлэй түсэб болон Советскэ Союзай шэнэ табанжэлэй түсэбэй һалашагүй шухала хубинь болоно. Советскэ арад зон дайгаар таһалдуулагдаһан манай ороной ангигүй социалистическэ обществын байгуулалтые гүйсэдхэхэ ба социализмһаа коммунизмда шата дамжан шэлжэн ороходо саашаар хүгжэн ябаха хэрэгые дахин эхилбэ. Энэ агуухэ түсэб ёһоор бидэнэр СССР-эй гол экономическа зорилго болохо — хамагай түрүү капиталистическэ оронуудые экономическа талаар хүсэжэ, тэдэниие ахижа гараха зорилгые шиидхэхэ ябадалда урагшаа ехэхэн алхам хэхэбди. Манай ороной арадуудай ахадүү эрэй нүхэрлэл түбхинэн харисаан соо эли тодо һууриин эзэлжэ байдаг Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын ажалшад хадаа СССР-тэ коммунизмые гүйсэд байгуулхын түлөө тэмсэлдэ өөһэдынгөө ехэхэн хубитые оруулха гэжэ хараалагданхай.

Российска Федерациин газар орон заха хизааргүй, тэрээнэй баялигуудай ба дэлхэйн баялигай тоо томшогггүй! Үшөө советскэ засагай байгуулагдаһан түрүүшын үедэ, дайнай лүлэнэй дүүрэлжэ ба тойроод һандаралтайн хэлэй ехэ байха үедэ, агуу Ленинэй иигэжэ хэлэһэн байгаа: Росс дэ юуншье бии — түмэр, газар ба талха тариян, нэгэ үгөөр, бүхы хүн шэнгеэр ажаһууха хэрэгтэй болохо юумэн дуу бии. Хэрбээ дарлагшадые байгаа һаамчай, Русьта Советскэ засаг ба һайн гурим тогтоохо — тиимэ болохошье гүй. Владимир Ильич Ленинэй уридшалан мэдэжэ хэлэһэн ёһоор тиимэ болоһоншье байна.

Шэнэ һүүлдэхи табанжэл соо урдандай урда гүрхэ хүдэлгэжэ лай үүсхэн байгуулхэ, ба бүтээхэ хараанууд нээгдэнэ. СССР-эй табанжэлэй түсэбэй тааралдуулан, РСФСР-эй табанжэлэй гол зорилгонь эзэмдэлгэдэ орожо байһан РСФСР-эй районуудые hэргээн бодхоохо, ажаүйлэдбэриин ба хүдөө ажахын талаар дайнай урда хэмжээндэ хүртэр hэргээн бодхоогоод hүүлэрнь тэрэ хэмжээе нилээд үлүүлэн гаргаха.

Энээниие амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал болбол бүхы арадай ажахын үндэһэн һуури болохо түрүүндэ ажаүйлэдбэриие ба түмэрзамай транспортые нэн түрүүн hэргээн бодхоохо ба улам саашань хүгжөөхые бидэнhээ эрилнэ. Арадай ажахын ба хэрэглэлэй бараануудые үйлэдбэрилэн гаргадаг ажаүйлэдбэриин дэбжэлтэ тон удхашанартай, юундэб гэхэдэ тэрэ ороной материальна тэнюун байдалые һайжаруулха ябадал энэнһээ дулдыдана. Ажахын бүхы һалбаринуудта техникын прогрессые улам саашань дэбжүүлхэ ба социалистическэ нэгэ түргэн хурдабшалалые хангаха шухала. Бидэнэр советскэ ороной Эхэ оронойнгоо оборонно шадалые саашадаа эсэ пэшагүй бэхэжүүлжэ байхаяа хэзээшье мартаха ёһогүйбди. Арадай гэгээрэлэй ба элүүрые хамгаалха талаар ехэ хүдэлмэринүүдэй ехэ программа хараалагдаһан байна. Российска Федераци дотор байдаг автономно республиканууд, автономно областьнуудай ба национальна округуудай арадай ажахы ба культура али болохоор дэбжэжэ байна. РСФСР-эй шэнэ табанжэлэй гол зорилгонуудые бүхы дээрэнь харабад үзэхэдэ, большевистскэ парти болбол манай республикын ажалшадай урда ямар агууехэ зорилгонуудые табинаб гэжэ хараглана. Тэрэ дээрэһээ, манай хүн бүхэнэй ажалынь хэды шэнэ эршэмтэй шалга байхань элитэ байна.

* * *

РСФСР-эй арадай ажахын һалбаринуудай гол һалбар нь хадаа бүхы Советскэ Союзайхи ажаүйлэдбэри мүн болоно. Тиимэдэ, тэрэ ажаүйлэдбэриие хамаган түргэнөөр hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ ябадал бүхы һалбаринуудай урдаа табигдаран хүгжэхэ нүхэсэл мүн. Тэрэ дээрэһээ РСФСР-эй табанжэлэй түсэб болбол союзна республиканска ба нютагай ажаүйлэдбэриин валова продукциие 1950 ондо (1926—1927 онууд ан үнөөр) 157 миллиард түхэриг хүртэр дээшэлүүлхээр хараалагдаба. Тэрэ хадаа 1940 онойхидо орходоо 36 процент шахуу үлүү болоно. Ажаүйлэдбэриин зарим һалбаринууд ямар ехэ түргэнөөр hэргээн бодхоогдохо ба хүгжөөгдэхэ ёһыень удаадахи тоонууд харуулжа үгэнэ гэбэл: табанжэлэй түсэбээр шэрэм хайлуулга 9,5 миллион тонно хүртэр дээшэлхэ гү, али дайнай урда тээхи хэмжээнһээ 30 процент ехэ болохо юм; булад хайлуулга 16 миллион тонно хүртэр гү, али дайнай урда тээхидэ орходоо 67 процент; нүүрһэ абалга 141,9 миллион тонно хүртэр гү, али хоер дахин шахуу дээшэ болохо; нефть абалга—14,5 миллион тонно хүртэр гү, али бэһа хоер дахин дээшээ болохо; электроэнергиие үйлэдбэрилгэ 85 процент гү, али 67,2 миллиард киловатт-час ехэ болохо.

Арадай ажахые техническэ зэбсэгүүдээр хангаха ябадалда машино-бүтээлгэ түрүү үүргэ эзэлнэ, юундэб гэхэдэ, тэрэ хадаа арадай ажахыда ба оборонно хэрэгсэлдэ эгээн түрүү ба болбосорһон техникэ үйлэдбэрилжэ үгэхэ ёһотой. Иимэ техникэ болбол хүнэй ажалые оло дахин хүнгэдхэхэ ба үйлэдбэриин бүтээсэшье түргэн ургаха ябадалые хангаха байна. Иимэ дээрэһээ, советскэ правительство болбол машино-бүтээлгые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ ябадалда тон ехэ анхарал табина. Манай республикэ хадаа шэнэ табанжэл соо металл отолдог станогуудые бүтээн гаргалгые дайнай урда тээхи жэлдэ орходоо—1,9 дахин, автомобилинуудые—3,1 дахин, тракторнуудые—3,9 дахин ехэ болгохо байна.

Хүнгэн, буд нэхэлгын ба эдеэ-хоолой ажаүйлэдбэриин предприятинуудшье шууд түргэнөөр hэргээн бодхоогдохо. Тэдэ болбол дайнай урда тээхидэ орходоо оло дахин ехээр товар гаргаха болохо. Нэгэ хэды тоонуудые харабад үзэе: 1950 ондо хлопчато-бумажна буд—4.185,5 миллион метр, арһан гутал—156,3 миллион пар, ургамалай тоһон—324.4 мянган тонно, сахар—463 мянган тонно үйлэдбэрилэгдэхэ гэхэ мэтэ болоно.

Шэнэ табанжэлэй агууехэ программые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын тулада 13 домен печь, 35 прокатна стануудые бүтээхэ ба хүдэлгэн ябуулхаар хараалагдаба. Бүхы дээрээ 6,8 млн. тонно булад хайлуулхаар хүсэтэй булад хайлуулдаг агрегадууд, 79,8 млн. тонно шулуу нүүрһэ абалаг шэнэ шулуун нүүрһэнэй шахтанууд 6 7 085 мянган киловатт электроэнерги үгэхэ электростанцинууд хүдэлжэ эхилхэ юм.

Һэргээн бодхоохо ба шэнэ барилгын агууехэ хүдэлмэринүүдэй хүгжэлтэ хадаа тон ехэ тоогой барилгын материалнуудые хэрэглэхэ байна. Тиимэ дээрэһээ, табанжэлэй түсэб соо жэл бүриин 6 миллион 340 мянган тонно хүртэр цемент гаргаха, 48,2 миллион квадратна метр сонхын шэл үйлэдбэрилхэ, 230 миллион кубическа метр модо шэрэхэ гэжэ хараалагдаба.

Российска Федерациин табанжэлэй түсэб соо республиканска ба нютагай ажаүйлэдбэри болон мүн олзобориин кооперации ехэхэн һуури эзэлнэ. Эдэ болбол үргэн хэрэглэлэй эд товар, барилгын материалнууд, нютагай түлишэ үйлэдбэрилэн гаргаха гэһэн ехэ даалгабари абаа. Манай республикэ соо нютагай түүхэй эд ехэ олон ба барагдашагүй гэжэ сэхын хэлэхэ шухала, тиимэ дээрэһээ манай автономно республиканууд ба областьнуудһаа өөһэдынгөө резервые эзэн ёһоор хэрэглэхэ үүсхэл гаргахые эрилдэнэ. Хэрбээ комсомольско организацинууд өөһэдынгөө нютаг хизаар ба областьнуудые шэнжэлхын анхарал табяад, өөһэдынгөө үүсхэл гаргаад байгаа һаа нютагайнгаа партийна ба советскэ организацинуудта түүхэй эд ба резерв нютаг соогоо бэдэрхэ ба тэдэниие мүртэйгөө хэрэглэхэ ябадалда сэгнэшэ гүй ехэ туһа хүргэхэ байна.

Нютагай ажаүйлэдбэри ба олзобориин кооперации болбол 1950 ондо 13,3 миллиард түхэригэй продукци гаргаха байна. Энэ ямар продукци гээшэб? Металлическа ба фарфорово амһарта, хутага бэһэрээ, мебель, бритвэ, хүгжэмэй инструмент, карандаш ба һургуулиин—бэшэгэй хэрэгсэлнүүд мүн болоно.

Олзобориин кооперации болбол али нэгэ районуудта үни урданай бүтээгдэжэ байдаг кустарна ба уран гоё элдэб зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалгые али болохоор хүгжөөхэ ёһотой, жэшээлхэдэ, вологодско ба елецкэ кружева, хохоломско модо һиилэлгэ, палехскэ уран зурalга, дагестанска кубернууд, Уралай шулуугаар юумэ хэхэ, шэрэмээр уран һайхан зүйлнүүдые шудхалга мүн болоно...

Нютагай ажаүйлэдбэри ба олзобориин кооперациие али болохоор хүгжөөлгэ арад зониие гэр байрын ба үргэн хэрэглэлэй эд товараар хангажа шадаха байна.

* * *

РСФСР-эй табанжэлэй түсэб болбол хүдөө ажахын урда тон ехэ зорилгонуудые табина. Эзэмдэлгэдэ ороһон газартаряалангыешье, малажалыешье гансал hэргээн бодхоохо бэшэ, харин үшөө саашань хүгжөөхэ зайлашагүй байна. Табанжэлэй эсэстэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин дайнай урда тээхи хэмжээ РСФСР соо юрэнхы дээрэ нилээд үлүүлэгдэһэн байха ёһотой. 1950 ондо оройһото тариянай валова суглуулга хадаа РСФСР дотор 80,4 миллион тонно болохо. Энэ болбол... товарна оройһото тариянай база болбол энээнһээ урда манай ороной талха тариягаар тэжээгшэ гэжэ тоологдодог Украинһаа хойшоо ба зүүн зүгтэ, тодорхойлон хэлэбэл, РСФСР тээшэ шэлжэн оробо"— гэжэ партиин XVIII съезд дээрэ нүхэр Сталинай хэлэһэн үгые үшөө дахин батална.

Хүдөө ажахын зүйл бүриин продукциин валова суглуулгые табанжэлэй даалгабаринууд дайнай урда тээхи хэмжээнһээ үлүү тарина. Энээнэй тула тариянай газарые үргэдхэхэ ба ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Мүнөө жэлдэшье манай республикэ соо оройһото культуранууд үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо нэгэ миллион гектар үлүү тарьгдаһан байна. РСФСР дотор бүхы ургасын дундажа нэгэнь 1950 ондо иимэр хараалагдана: оройһото культурнууд гектарһаа—11,8 центнер, наран сэсэг—9 центнер, олһон-волокно—4,7 центнер, сахарна свекла—162 центнер, картофель—119 центнер болоно.

Газар тариалангай культурые улам саашань дээшэлүүлхэ ба колхоз ба совхоз бүхэндэ зүб севооборотые эрхилхэ ябадал болоно.

Табанжэлэй түсэб соо малажалые шууд түргэнөөр хүгжөөхөөр хараалагдаба. Табанжэл соо адуу морин тоо толгойнь 46 процент, эбэртэ бодо мал—33 процент, хони ба ямаан—69 процент болгохой гурба дахин олон болохо ёһотой. Тэрээнгэй хамга малай үүлтэрые һайжаруулха ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагдаһан байна.

Томо городуудые ба ажаүйлэдбэриин центрнүүдые өөһэдынь үйлэдбэриин овощоор, картофелеор гүйсэд хангаха ба һү мяхаар ехээр хангаха гэжэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаба. Колхозуудта, совхозуудта ба колхозниguудай бусад шадарай участок дээрэ сад, виноградник ба жэмэстэ модонуудые hэргээн бодхоохо ба ургадхаха шухала хэмжээнүүд абтаха юм.

Колхозуудай нийтын ажахые бэхэжүүлхэ ба совхозуудые, машинно-тракторна станцинуудые эмхидхэл-ажахын талаар бэхэжүүлхэ аргаар РСФСР-эй хүдөө ажахые hэргээн бодхоохо ба саашадань хүгжөөхэ байна.

* * *

Табанжэлэй түсэб болбол түмэрзамай, уһан замай ба автомобильна транспортын ашаг шэрэлгые ехээр ехэдхэхэ гэжэ хараална.

Немецкэ эзэмдэлгэдэ ороһон районуудай түмэрзамай транспорт болбол шэнэдхэн hэргээн бодхоогдожо байна. Центр—Донбасс, Москва—Ленинград, Москва—Киев, Москва—Смоленск, Москва—Великие Луки—Рига ба Кавказһаа харад г, мүн бэшэшье түмэрзамай шухала шухала шэглэлнүүдэй ашаа шэрэхэ хүсэ шадалынь дайнай урда тээхи хэмжээһээ ехэ болгогдохо байна. Түмэрзамай хоердохи магистралиие байгуулха гэһэн ехэхэн барилганууд РСФСР-эй зүүн зүгтэ ябуулагдажа байна. Сталинск—Магнитогорск хоорондо түмэрзамай шэнэ лининүүд баригдажа байна. Энэ түмэр харгы Уралай ба Сибириин ажаүйлэдбэриин ашаа шэрэлгые хангаха юм.

Тээшэтэй Волга мүрэн ба тэрээнэй һалаанууд, Сибириин болохо мүрэнүүд гэхэ мэтын ехэ ехэ уһан мүрэнэй системэнүүдые ехэ үргэнөөр хэрэглэхэ болон далайн ба гол-мүрэнүүдэй портнуудые hэргээн бодхоохоор хараалагдаба. Энэ бүгэдые дүүргээд байхада РСФСР-эй эгээ холын, хэды мянгаад километртэ таран байһан районуудай хоорондо транспортна холбоо оло дахин һайжарха байна.

Автомобильна транспортын ба харгын ажахын хүгжэлтын хүдэлмэринүүдэй үргэн программа хараалагдаба. Табанжэлэй эсэстэ гансахан РСФСР-эй автомобильна транспортын Министерствын талаар ашаа шэрэхэ ябадалынь дайнай урда тээхи хэмжээһээ 6,3 дахин ургаха болоно. Республиканска ба нютагай хатуу хушалтатай автомобильна харгы 10 мянган километр шахуу нэмэхэ байна.

* * *

Табанжэлэй түсэб соо ажалшадай материальна ба культурна ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхэ ябадалда ехэхэн анхарал табигдаһан байна. Табанжэлэй түсэб болбол ажалшадай энхэ амгалан байдалые гансахан дайнай урда тээхи хэмжээндэнь хүргэхэ бэшэ, харин үшөө ехэ һайн болгохо гэһэн үргэн хэмжээнүүды хараалһан байха юм. Тэдэнь ямар хэмжээнүүд бэ гэхэдэ, дээрэ дурсагдаһан ажаүйлэдбэриин ба эдеэ-хоолой эд товарые ехэ үргэнөөр гаргаха гэһэн зорилго мүн болоно. Тэрээнһээ гадна, товарай эрьесые ургэдхэхэ ба сүүхы товарай үнэ сэнгые удаа дараалан химдарүүлхэ, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай жэлэй дунда жэшээнэй хүдэлмэрии хүлһые ехэ болгохо, колхозниguудта ажалай үдэртэнь үгэхэ мүнгэн ба натуральна үгэлгые ехэ болгохо гэһэн байна.

Жэшээлхэдэ, республиканск ба нютагай ажахыда хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай хүдэлмэриин хүлһэнэй фонд болбол табанжэлэй эсэстэ 38, 3 миллиард түхэриг хүртэр ургаха юм.

Гэр байрын барилганууд ехэ дэлгэрэнгыгээр ябуулагдаха байна. Табанжэл соо РСФСР-эй городуудта гүрэнэй гэр байрын фонд болбол 44.595 мянган квадратна метр хэмжээ эйгээр hэргээн бодхоогдохо ба шэнээр баригдаха ёһотой. Хүдөө нютагуудта колхозуудай мүнгөөр ба гүрэнэй кредидэй туһаламжатайгаар 1.270 мянган гэрнүүд баригдаха байна. Энээнтэй хамта гэр байрын фондые шэнэлэн заһабарилха хүдэлмэринүүд ехээр ябуулагдаха байна. Эдэ бүгэдэ хадаа городуудай ба хүдөө тосхонуудай хүн зоной гэр байрын байра байдалые һайжаруулха байна.

Табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан предприятинуудай барилгые шэнэлэн заһаха ба барилгын хүдэлмэринүүд болбол 1950 ондо коммунальна электростанцинуудаар гаргагдаха электроэнергиин дайнай урда тээхи хэмжээдэ орходоо 51 процент дээшэнь болгохо, водопроводой хүсэ 46 процент, городуудай нийтын бании тулай гоое 22 процент дээшэнь болгожо шадаха байна. Табанжэлэй эсэстэ РСФСР-эй 335 городуудта автобусай тогтомол холбоо байгуулагдаха байна.

Табанжэлэй түсэб болбол арадай гэгээрэлэй талаар городтошье, деревнидэшье хүүгэдэй долоон жэлэй һургуулиие эрхэбэшэ дүүргэхэ ябадалые бэелүүлхын зорилго табигдаһан байна. Эхэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ ба саг зуура немецкэ эзэмдэлгын үедэ дунда һургуулиие дүүргэжэ шадаагүй залуушуулые һургаха ябадал хангагдаха байна. Энэ хэрэгые дүүргэхын тула 1080 городой ба 4210 хүдөөгэй һургуулинууд hэргээн бодхоогдохо ба шэнээр баригдаха байна. РСФСР-эй гэгээрэлэй Министерствын ахин, долоон жэлэй ба дунда һургуулинуудай тоонь табанжэлэй эсэстэ (44.150) болохо тиихэдэ тэндэ һурагшадай тоонь 17.484 мянга шахуу хүн болохо, 1950 ондо театрнуудай тоо 443 болгогдохо, киногой установканууд 29 830 болохо (дайнай урда 17.900 байгаа). Культурын байшангууд, библиотекэнүүд, хүдөөгэй клубууд шэнээр баригдаха.

Эдэ бүхы тоо даалгабаринууд болбол ургажа ябаһан үетэндэ манай парти ба правительствын зүгһөө эсэгын анхарал оролдолго гаргажа байһые гэршэлнэ. Шэнэ табанжэл соо манай ажабайдалай үндэр эрилтэнүүдтэй тааралдуулан советскэ һургуулинуудтай хүдэлмэри һайжарха ёһотой болоно. Комсомол болбол энэ хэрэгые дүүргэхэ ябадалда манай һургуулинуудта туһаламжа үгэхэеэ һэжэнгүй байна.

Арадай элүүрые хамгаалха талаар энэ табанжэл соо больницэ, поликлиника ба амбулаторинууд гансахан hэргээн бодхоогдохо бэшэ, харин нилээд олон болгогдохоор хараалагдаһан байна. РСФСР-эй элүүрые хамгаалха Министерствын нийтэ ба түсгаа больницануудай койконуудай тоонь 515 мянга хүртэр олон болохо, тодорхойлон хэлэхэдэ дайнай урда тээхидэ орходоо 37,5 процент дээшээ болохо байна. Амаралтын гэрнүүд ба санаторинууд булгадаа hэргээн бодхоогдохо байна.

Эд товарай эрьесэ нилээд урга байна. 1950 ондо РСФСР-эй гүрэнэй ба кооперативна худалдаа-наймаанай хэмжээ 191 миллиард түхэриг хүрэхэ байна. Саяхан сэнгүүдыень абажа үзэхэдэ 1940 оной эд товарай эрьесын хэмжээһээ 28 процент ургаха болоно. СССР-эй табанжэлэй түсэб тухай Хуулиин ёһоор 1946-47 онуудта манай орон болбол арад зоноо карточкаар хангахаяа болеод үргэн советскэ худалдаа-наймаанда шэлжэн ороходо юм. Эдеэ-хоолой продуктнууд, буд, хубсаһан, гутал, мебель, элдэб амһарта гэхэ мэтын үргэн хэрэгсэлтэй, олон зүйлэй эд товарые ба һайн шанартай эдеэ-хоолые үйлэдбэрилэн гаргаха ба тэдэниие арад зондо худалдаха ябадал дэлгэрэнгыгээр эмхидхэгдэхэ байна.

Российска Федерациин табанжэлэй түсэбэй ёһоор арадай ажахыда 145 миллиард түхэриг мүнгэ һомолхо гэжэ хараалагдаба. Энэ хадаа гурбадахи табанжэл соо бүхы Советскэ Союз дотор дүүргэгдэһэн бүхы капитальна хүдэлмэриин хэмжээһээ үлүү байна. Энэ мүнгэ һомололгын 34600 мянган түхэригынь немецкэ эзэмдэлгэдэ ороһон РСФСР-эй районуудта эзэмдэлгын хойшолонгые гүйсэд усадхаха ба hэргээн бодхоохын хэрэгтэ һомологдохо байна.

* * *

Табанжэлэй түсэбэй даалгабаринуудые дүүргэхэ ябадал болбол бүхы советскэ арад зонһоо хүсэ шадалаа эршэмтэйгээр гаргахые, бүхы советскэ ба ажахын организацинуудһаа ажалаа эрид һайжаруулхые, комсомолой зүгһөө гэдээндэ туһаламжа хүргэхые эрина.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта техническэ прогресс бэелүүлхын түлөө предприятинуудта байһан тухеэрэлнүүды гүйсэд хэрэглэхын түлөө прэдприятинуудай хүдэлмэриин экономическа показательнуудые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ гээшэ шухала хэрэг мүн.

Советскэ залуушуул болбол барилгашадай, ажаүйлэдбэриин, транспортын, хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй агууехэ арми болохо гээшэ. Тэдэнэрэй дунда инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, культурын ба элүүрые хамгаалха ябадалай хүдэлмэрилэгшэд ехэ олон байна. Тиимэ дээрэһээ табанжэлэй түсэб дүүргэхэ ябадалай амжалта болбол советскэ залуушуулай эрид һайнаар хүдэлмэрилһэн дээрэһээ дулдыдаха байна.

Манай ороной арадууд хадаа шэнэ табанжэлэй түсэбые өөһэдынгөө ажабайдалай ашаг туһада гүйсэд тааралдаһан дайшалхы программа гэжэ угтан абаба.

Советскэ Союзай арадууд хадаа коммунистическэ партиин ударидалга доро, нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро ябажа, дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадалые хангаха байна. Энэ хадаа манай Эхэ ороной экономическа ба сэрэгэй хүсэ шадалые шэнээр дэбжүүлхэ, советскэ арадай материальна энхэ амгалан байдалые ба культурые дэбжүүлхэ гэһэн удхашанартай байна.

Полиграфи ба хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай 1-дэхи областной конференци болобо

Энэ оной ноябриин 24-дэ полиграфи ба хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профессиональна союзай 1-дэхи областной конференци болобо. Тус конференци дээрэ шиидхэхы эрхэтэй 36 делегат хабаадалсаба.

«ВЦСПС-эй 15 пленумэй, полиграфи ба хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Центральна Комитедэй 2-дохи пленумэй шиидхэбэринүүд ба областной профсоюзна организациин зорилгонууд» гэһэн асуудалаар полиграфи ба хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профессиональна союзай ЦК-гэй член нүхэр М. А. Педоринагай элидхэл ба эмхидхэлэй асуудалнуудые энэ конференци зүбшэн хэлсэбэ.

—Советскэ профессиональна организаци болбол большевистскэ партиин сэсэ мэргэн хүтэлбэри доро ябажа, Эхэ ороноо хүгжөөн бадаруулхын түлөө тэмсэлдэ олон миллион ажалша нийтые элсүүлжэ байдаг. СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб соо хараалагдаһан агууехэ программые манай профсоюзна организациин членүүд угаа хүндэтэйгөөр угтажа абаад, тэрэниие гансахан дүүргэхэ бэшэ, харин үлүүлэн дүүргэхэ зорилготойгоор тэмсэжэ байнад. Түрүү профсоюзна организацинуудай үүсхэлээр социалистическэ мүрысөөн хаа-хаанагүй дэлгэржэ, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйладаг стахановецууд олошоржо байна,—гэжэ нүхэр Педорина элидхэл соогоо тэмдэглэнэ.

Гэбэшье, полиграфи ба хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй олонхи профорганизацинууд ВЦСПС-эй XV пленумэй ба манай профсоюзай ЦК-гэй 2-дохи пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгохо талаар тон бага эмхидхэлэй хүдэлмэри хэһэн байха юм.

Нүхэр Педоринагай элидхэл тушаа 14 делегат үгэ хэлэбэ. Тэдэнэр хадаа шүүмжэлгэ ба өөрыгөө шүүмжэлгые эрид хурсаар хэжэ, профсоюзна организацинуудай хүдэлмэридэ байһан ехэхэн дутуу дунда зүйлнүүдые элирүүлбэ.

Илангаяа гүрэнэй типографиин дэргэдэхи фабрично-заводской комитет, олонхи аймагуудай газетэнүүдэй, типографинуудай дэргэдэхи месткомууд хатуу шүүмжэлгэдэ дайрагдаһан байха юм. Тэдэнэр үйлэдбэриин хэрэгтэ тон хашанаар оролсожо, хүдэлмэришэдэй материальна ажабайдалые һайжаруулха талаар тон бага хүдэлмэри хэһэн байба. Газетэ номуудые саг болзор соонь алдуу эндүүгүйгөөр хэблэжэ гаргаха, тэрээниие уншагшадта саг соонь хүргэхэ хэрэгтэ эндэхи профорганизаци тон һулаар хабаадалсадаг байһан юм. Мүн хэдэхэдэн хүдөөгэй делегадуу, илангаяа Бабушкин городой, Заиграйн аймагһаа ерэһэн делегадууд тэндэхи худалдаа-наймаанай хүтэлбэрилэгшэдэй бюрократизм тухай, тэрэнэй гэмээр редакциин хүдэлмэрилэгшэдтэ хилэмэ ба бусад нормонуудай дутуу үгтэдэг тухай шүүмжэлбэ.

Хоринэй аймагай «Красная заря» гэжэ газетын дэргэдэ мүнөө хүртэр профорганизаци эмхидхэгдээгүй байһаар. Эндэ хүдэлмэрилдэг 7—8 хүн профсоюзай членэ оруулагдаагүй байна. Прибайкальска аймагай редакци баһал иимэрхүү байдалтай. Энэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, олонхи аймагай газетэнүүдэй редакторнууд, мүн ВКП(б)-гэй айкомуудай секретарьнууд редакциингаа дэргэдэ профсоюзна организаци байгуулха, тэрэнэй хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа анхаралаа огто табидаггүй байна.

Хэблэл газетэнүүдэй редакцинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, мүн типографиин хүдэлмэришэдэй дунда политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха, тэдэнэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ тушаа тон бага юумэ хэгдэнэ. Профессиональна олонхи организацинууд «Звезда» ба «Ленинград» гэжэ журналнууд тухай нүхэр А. А. Ждановай түүхэтэ элидхэлтэй өөһэдынгөө членүүдые мүнөө болтор танилсуулаагүй байна. Эдэ бүхы ехэхэн дутуунуудые ойрын саг соо арилгажа, профсоюзай хүдэлмэриие ВЦСПС-эй XV пленумэй тогтоолой ёһоор шиидхэн һайжаруулха ябадалда шууд зорюулһан шиидхэбэри баталан абтаа.

Удаань сэхэ ба нюуса голосованяар 19 хүн составтай полиграфи ба хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профессиональна союзай шэнэ обком ба табан хүн составтайгаар тэрэнэй шалгалтын комиссиие тус конференци һунгаба.

* * *

Тэрэнэй һүүлээр профсоюзай обкомой нэгэдэхи пленум боложо, нүхэр Д. Д Лубсанов түрүүлэгшэтэйгээр обкомой президиумые һунгаба.

Колхозой клуб юу хэнэб?

Закаменай аймагай культурно-гэгээрэлэй олонхи хүдэлмэрилэгшэд, партийна организацинууд ба ажахын хүтэлбэрилэгшэд, улам ургажа байгаа ажалшадай культурна эрилтые эрхимээр хангаха ябадалда халуун анхаралаа табидаг байна. Энэ талаар Утаата-Далахайн сомоной Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз жэшээ боложо үгэнэ. Энэ колхозой клуб болбол үбэлэй үеын хүдэлмэридэ гүйсэд бэлэн болонхой. Клубайнь гэр байра заһабарилагдаһан ба дулаалагдаһан, түлеэ түлишөөр гүйсэд хангагдаһан байха юм. Клубынь гоё һайханаар шэмэгдэнхэй.

Эндэ колхозниguуд сүлөөтэй сагтаа сугларжа элидхэл ба хөөрэлдөөнүүдые шагнадаг, зүжэг наада харадаг ба элдэб культурна нааданда хабаададаг байна. Мүн гэрэшэлэн Хамниин сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой, Мыло Бортын сомоной Калининай нэрэмжэтэ ба «Улаан Одон» колхозуудай клубууд үбэлдэ гүйсэд бэлэн болоод, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри муу бэшээр ябуулжа байха юм.

Гэбэшье, «Улаан Малшан» (түрүүлэгшэнь нүхэр Гармаев, клубые даагша нүхэр Гомбоева) ба «Улаан Таряашан» болон бусадшье колхозуудай клубууд үбэлэй үеын хүдэлмэридэ гүйсэд бэлэн бэшэ байна. Клубуудайнь гэр байра заһабарилагдажа дулаалагдаагүй, дотороо тон муухай, ямаршье гоёолго шэмэглэлгүй, пеэшэниинь заһабарилагдаагүй ба сонхонуудтань шэл табигдаагүй байха юм. Гадна газаагаа нэгэшье монсогор түлеэ оруулаагүй байна. Захиһан газетэ журналаа хаһа саг соонь абажа колхозниguудта уншажа үгэдэггүй ба бусад культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри огто эмхидхээгүй байхань тон гэмшэлтэй

Н. Бочкин.

Нэгэдэмэл нацануудай Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ

Хилын саана байһан союзна сэрэгүүд тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 25. (ТАСС-эй спецкорр). Мүнөөдэр № 1 комитедтэ хилын саана байгаа союзна сэрэгүүд тухай информацие Нэгэдэмэл нацануудай организацида үгэхэ тухай советскэ дурадхалые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлбэ. Мүнөөдэрэй заседани дээрэ Советскэ делегациин үмэнэһөө Молотов, Вышинский ба Громыко байлсаба.

Мүнөөдэр гараһан газетануудаар тэмдэглэһээр хадаа, США ба Великобританиин делегацинууд мүнөөдэрэй заседанида бэлэн бэшэ дэжэ, үсэгэлдэр үни удаан саг соо зүблөөнүүдые хэһэн байха юм. Эдэ зүблөөнүүдэй зорилгонуудай нэгэниинь хадаа, британска ба советскэ делегацинуудай позицинуудые „эбтэйлэн оруулха" гэһэн байгаа гэжэ зарим газетанууд бэшэнэ. Зүгөөр, мүнөөдэрэй заседани дээрэһээ харахада, британска ба американска делегацинуудай позицинууд нэгэдэжэ лэ дүүрэһэн байна.

Мүнөөдэрэй заседани дээрэ Чехословакиин делегат Клементис, Великобританиин делегат Ноэль-Бэйкер болон США-гай делегат Коннэли гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Клементисэй хэлэһэн үгэ

Чехословацка делегаци болбол хилын саана байһан союзна сэрэгүүд тухай информаци үгэхэ гэһэн советскэ дурадхалые зүбшэн хэлсэлгэ угаа ехэ удхатай гэжэ тоолоно. Процедурна асуудалнууд тушаа унжагай үтэ буяа лдаатай хэлсээнүүдые хэхэеэ болижо, гол шухала проблемэ үүные хаража үзэлгэдэ бидэнэй аалиханаар орожо байһан ябадалые бүхы дэлхэй ниитэдэрээ амаршалха болоно.

Мүнөө табигдаад байһан асуудалые амжалтатайгаар шиидхэбэл, уласхоорондын политическэ байдалай хүрс дээд байһыень зөөлэрүүлхэ арга олдохо юм гэжэ эндэ зүбөөр хэлэһэн байгаа. Тиимэ шиидхэбэри хадаа буу зэбсэгүүдые хорооходо тушаа хэгдэхэ хүдэлмэриин эхинь болохо байна. Хилын саана байһан союзна сэрэгүүд тухай информаци үгэхэ гэһэн ба буу зэбсэгүүдые бүгэдэнииитэрээ хорооходо тухай советскэ хоёр дурадхалнуудые нэгэ дотор зүбшэн хэлсэхэ гэһэн английска дурадхалые Клементис буруушаажа хэлэһэн байха юм. Тиихэ болоо юм һаа, түрүүшын асуудал шиидхэлгые унжагайруулжа болохо бэлэй гэжэ тэмдэглэбэ. „Буу зэбсэгүүдые бүгэдэнииитэрээ хороохо гэһэн проблемэ хадаа орёо бэрхэ байна, тэрэниие нарин һайнаар шэнжэлжэ үзэхэ хэрэгтэй,—гээд Клементис хэлэнэ.—Нүгөө талаһаа, хилын саана байһан союзна сэрэгүүд тухай информаци үгэхэ гэһэн советскэ дурадхал нэгэ һарын туршада соо дүүргэгдэжэ болохо байнабшуу".

Советскэ дурадхалые һайшаан абажа дүүргэхэ гээшэ нацануудай бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадалые бэхижүүлхэ ба буу зэбсэгүүдые бүгэдэнииитэрээ хорооходо ябадалда бэлэдхэхэ хэрэг болоно. Харин энэ дурадхалые зүбшэн хэлсэлгые унжагайруулха гээшэ бүхы дэлхэйн ниитэдэ найдабаригүй һанал бодол дахин түрүүлхэ байна.

Энэ мэтын шалтагаанаар ба мүн тэрэшэлэн эндэ французска делегациин түлөөлэгшын табиһан хүсэд ушар шалтагаан дээрэһээ, Чехословакиин делегаци хадаа советскэ дурадхалай түлөө голосовалха болоно гэбэ.

Ноэль-Бэйкер гэгшын хэлэһэн үгэ

Великобританиин делегат Ноэль-Бэйкер гэгшэ буу зэбсэгүүдые хорооходо тухай болон амгалан тайбан байха тухай асуудал Нэгэдэмэл нацануудай организацида анха түрүүшынхиеэ зүбшэгдэн хэлсэгдэжэ байна гээд эхилбэ.

Энэ хэлсээн болбол амгалан байдалтай болоходо, буу зэбсэгүүдые хороохо саг хүртэр хэдэн олон жэлдэ үргэлжэлжэ болохо юм гэжэ Ноэль-Бэйкер хэлэнэ.

Советскэ резолюциин проект тэрэ байһан хэбээрээ мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ хүсэд таарахагүй байна. Тэрээндэ оруулха өөһэдөөн өөрсэдын һабаринуудые дурадхахабди. Советскэ резолюци болбол Молотовой хэлэһэн тэрэ хизаарлагдаагүй зорилгонуудташье таарахагүй байнабшуу. Бүри мүнөөшье бидэнэр энэ үгэ зорилгонуудые дүүрэн ойлгонобди гэжэ хэлэхэ үгы байнаб.

Энэ резолюци хадаа нэгэ бэшэ, харин хоёр зорилгонуудые табиха гэжэ хэлэхэ ёһотой байгаа гэбэ.

Бидэнэр хэлсээ хэхые хүсэнэбди тиихэдэ Нэгэдэмэл нацануудай организациин хамтаржа аюулгүй байдалые сахиха системэнь тэрэ хэлсээндэ түшэглэжэ шадаха байна,—гээд Великобританиин делегат үргэлжэлүүлнэ.—Энэ хадаа эб найрамдалые аюулһаа зайсуулан сүлөөлхэ хэрэг тээшэ анха түрүүшын бодото алхам болохо байһан хадань, сохом тиимэ юумэ хэхэ гэжэ һанаха байнабди. Ушар иимэһээ Советскэ делегациин дурадхаһан резолюциие амаршалнабди.

Молотов гурбан дурадхал оруулба гэбэл: урдань дайсан байһан гүрэнүүдэй территори дээрэ байгаа сэрэгүүд тухай информаци үгэхэ, Нэгэдэмэл нацануудай бусад гүрэнүүдэй территори дээрэ байгаа сэрэгүүд тухай информаци үгэхэ, Нэгэдэмэл нацануудай бусад гүрэнүүдэй территори дээрэ байгаа сэрэгэй базанууд тухай информаци үгэхэ гэнэ. Теэд бидэнэр хадаа энээниие дан хизаарлагдаһан эрилтэ гэжэ тоолонобди. Хэрбээ Молотовой хэлэһые зүбөөр ойлгоо хадамни, хэмжээ-ябуулганууды бэелүүлбэл энэ байһан миил дүрбэн оронуудһаа—Советскэ Союз ба бусад гурбан гүрэнүүдһээ мэдээнүүд ороод лэ дүүрэхэ юм гэжэ Молотов өөрөө хэлээ гээшэ. Гэбшье, Организациин бүхы членүүд иимэ мэдээнүүдые үгэлдэжэ хабаадалсаха ушартай. Энэ хадаа тон шухала асуудал мүн.

Дайн сэрэгэй дүүрэһэнэй һүүлээр, буу зэбсэгүүд тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэдэ миии дүрбэн агууехэ державанууд шухала удхагай байха юм гэжэ хэлэхэнь хэлсээзгүй зүб байнал лаа. Теэд, баган ушые, мүн дунда сэрүүншье державанууд агрессорнуудта эсэргүүсэлтэ хэхэдэ холодо угаа ехэ үүргэ дүүргэһэн байгаа. Һүүлэй үедэ болоһон дэлхэйн хоёр дахи байлдаан соогуур эдэнэр хадаа бидэниие абарха хэрэгтэ туһалба. Ушар иимэһээ, гансал дүрбэн державанууд сэрэгэй удхатай байха юм, тиихэлэ үлэгшэ державанууд тиимэ удхагүй гэжэ тоолохо һанал бодолһоо айха байнаб.

Һүүлэй дайнда зарим бага державануудай хүсэеэ гаргаһаниие һануулжа хэлэбэл зохихо гэжэ тоолохоб. Норвегиие абаад үзэбэл эгээ энэ Норвеги гээшэ өөрынгөө оронда баатарлиг тэмсэл хэжэ эхилээд, бидэнэй сагые шүүжэ абаха хэрэгтэ туһалба. Оснин оронуудай үмэнэ капитуляци хүүлхые хүсэлгүй диктаторта эсэргүүсэжэ, югославска арадай зоной бодото гайхамшагта сагые хэзээ хэзээ мартаха бэлэй. Маршал Титын зэбсэгтэ хүсэнүүдые эмхидхэжэ, дайн сэрэгэй һүүлшын жэлнүүдтэ тэрэнэй туһа хүргэһэниие хэн хэзээ мартажа шадаха бэлэй. Мүн Грециин туһа хүргэһэ иие хэн хэзээ мартажа шадаха бэлэй.

Миил дүрбэн гү, али табан державанууд тухай бэдэжэ болохогүй. Тиигэбэл Нэгэдэмэл нацанануудай организациин хамтаржа аюулгүйн байдалые сахиха системые манай хүдэлмэриин эгээ эхил хэһэ хойно хазайлгаха байна. Аюулгүй байдалые хамгаржа сахиха системэ гээшэ бүгэдын оролдолгоор хэгдэхэ ёһотой. Бидэнэр хадаа Нэгэдэмэл нацануудай организацида оролсоһон бүхы 54 гүрэнүүдэй хоорондо хэлсэ байгалжа, тиимэ оролдолгын эхи гаргаха ёһотойбди. Тиин хэлсэ байгалхын тулада бидэндэ информаци хэрэгтэй болоод байгаа юм һаань, тиимэ информаци бүхы 54 гүрэнһөө эригдэхэ ушартай.

Молотовые хэды ехээр хүндэлжэ байгаашье һаа, тэрэнэй хэлэһэн юумэнь нүгөө талаараашье ехэхэ дутуутай ябаха хэлэхэ байнаб. Тоо мэдээ үгэхэ гэжэ хэлэгдэжэ эн оронуудта хэды шэнээн сэрэгүүд бии байнаб, тиихэдээ бүхы дэлхэй дээрэ бии байһан сэрэгүүдэй тооһоо хэдэй 10 процент ба тэрээндэ һаналаа табиһан дүрбэн державануудай сэрэгүүдэй 25 процентһээ дээшэ гаранагүй байжа магадгүй. Тиихэлээ эб найрамдалые аршалха ниитын ябуулганууды хэхын тулада энэ сэрэгүүдэй бага ехэ хэрэгтэй болохонь мэдээжэгүй. Энэ сэрэгүүдэй тоонь Молотовой хэлэһэнтэй зохилдуулан ойрын сагта хороогдожо болохо юм гэжэ бидэнэр бүгэдөөрөө найдаха байнабди.

Минии правительство хуули засагаа дэмжэн абаһан сагһаа хойшо энээн тушаа нилээд ехэ юумэ хэбэ. Г-жа Пандит болбол Палестинэдэ болоһон ушарые дурсаһан байгаа. Энэ ушарые минии правительство һонирхоно Хэдэн һарын саада тээ минии правительство болбол бүхы английска ба индийскэ сэрэгүүд Индонезиһээ ноябриин 30 болтор гаргагдан абаашагдаха юм гэһэн шиидхэбэри гаргаа һэн. Зохихо хэлсээнүүдые баталха болоһоной дашарамда хоёр һарын саада тээ Аюулгүйн Советтэ советскэ түлөөлэгшэ энэ асуудалые табяа һэн гэлэй. Теэд тиимэ асуудал табиһанһаа ямар нэгэн туһа болохо байгаа гээшэ аал? Минии правительствын һанаагаа түбихэ айһан бусад ушарнууд тухайшье мүн лэ иигэжэ хэлэхэдэ болоно.

Урдань дайсан байһан гүрэнүүдтэ байгаа сэрэгүүд тухай асуудалые хараад үзэе. Эдэ сэрэгүүд тухай информаци үгэхэ гээшэ ямар туһа хүргэхэ байнаб? Тиимэ информаци туһа болохогүй юм гэжэ хэлэнэ бэшэб, мүн тэрэниие буруушаажа арсаха гэнэ бэшэб. Тиимэ информаци абаха гээшэ угаа хэрэгтэй байжашье болохо. Теэд урдань Германиин союзнигууд байһан 5 гүрэнтэй эб найрамдалай договорнуудые нэгэ хэдэн хоногһоо баталхабди гэжэ бидэнэр бүгэдөөрөө найданабди. Тэдэ договорнуудые бэлэдхэлгэ ерэхэ неделиин соо дүүрээд байжа болохол. Тэрэнэй һүүлээр нэгэ хэдэн неделиин болоод байхада, зохихо оронуудһаа сэрэгүүд гаргагдаха байнабшуу. Энээн туха тусгаар хэлсээнүүдые баталһанай орёйлоошье хэрэггүй.

Зүгөөр, Германи гэжэ байха болоно. Теэд Германида байһан сэрэгүүдэй тоонь тэдэндэ тохоолоһон зорилгонуудые дүүргэхын тулада шухала хэрэгтэй болоһоо зэргээр тон үсөөн болгогдохо ушартай. Юрэ хэлэхэдэ, эдэ сэрэгүүд Германида дүүргэхэ байһан үни удаан сагай зорилготой холбогдоохой байна гээшэ.

Советскэ Союз тухай хэлэхэ юм болоо һаа, Нэгэдэмэл нацануудай организациин членүүд болоһон бусад оронуудай территори дээрэ тэрэнэй сэрэгүүд хэды шэнээншье байгаа һэн гэлэй, ушөө Украина ба Белоруссии гэжэ бии байна. Эдэ территоринууд дээрэ сэрэгүүд бии юм гү, тиихэдээ тэдэнэр ямар байдал соо тэнлэ байха байһан тухай би мэдэнэгүйб.

Эдэ бүхы ушар баримтанууд болбол хилын саана байһан сэрэгүүд тухай информаци үгэхэ гээшэ хэрэггүй юм гэжэ ойлгуулха ёһогүй. Тэдэ сэрэгүүд тухай тоо мэдээн гээшэ хэлсээ баталхын тулада шухала хэрэгтэй информациин нэгэ зүйлынь болохо байна гэжэ хэлэхэ гэнэб. Өөрынгөө территори дээрэ, Эхэ орондоо байһан сэрэгүүдэй тоо тухай хэлэгдэнэ гээшэ. Эндэ байгаһаа бүхы гүрэнүүдэй өөһэдын нютагта байһан сэрэгүүд гээшэ энээнэй хойто тээ хэрэгтэй болохо тэрэ информацида үлэмжэ шухала зүйлынь болохо байнабшуу.

Молотов болбол өөрынгөө резолюциие үндэһэлжэ баһа ондоошье юумэ хэлэбэ. Бусадай территоринууд дээрэ байһан сэрэгүүд тухай тоо мэдээн болбол ямар нэгэн нэн бодол түрүүлхэгүйн тулада үгтэхэ ёһогүй гэжэ хэлээ һэн. Бевинэй мэдэрһэнэй ёһоор, минии правительство хадаа хорото һаналга зэрэб үгэ тараахаа ябадалые эсэргүүцэхэ информаци тунхаглахые айлабтар шухала дээрэ тоолоно. Ушарынь хэдэ, энэ мэтын зэрэб үгэнүүд элдэбын арсалдаануудые гаргадаг ба һэжэг түрүүлдэг байха юм. Теэд зэрэб үгэнүүд гээшэ гансал хилын саана сэрэгүүдэй байһан дээрэһээ гарадаг юм аал?

Хэды миллион хүнгэй офицерскэ кадрнуудые һурган бэлдэхэ сэрэгэй һургуулинуудые бии болгожо сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдые хэжэ байһан тиимэ гүрэн дэлхэй дээрэ бии юм гэжэ холо хэлсэдэг бэлэй. Энэнь үнэн юумэ гү—би мэдэнэгүйб. Хэрбээ тэрэнэй үнэ байгаа юм һаань, бидэнэй хаража үзэхэ байһан тэрэ проблемэтэй али бүхы талаараа холбогдонхой байна. Хэрбээ тэрэнэй худал байгаа юм һаань, тиимэ айхабтар аюулгай зэрэб үгые үгы хэхэ хэрэгтэй. Бэшэ, ЮНРРА-һаа горьтой ехэ туһаламжа абаһан ба 600 мянган хүнтэй арми барижа байһан ондоо нэгэ гүрэн бии юм гэлсэнэ. Энээнэй дашарамда зарим хүнүүд болбол бэлэй ехэ бэшэ гүрэн аад, ударидан зоной тоодо орохо байһан 600 мянган хүниие буу зэбсэгтэ нэгэр барижа байхадань тэрэ орониие мэтеринууд ба элдэб хоолой зүйлнүүдээр ЮНРРА хайшан гээд хангаха ёһотой юм гэжэ мэдүүлнэ. Энээнэй хэрэгтэ үнэн байһыень мэдэнэгүйб. Энээниие худал байгаа ха гэжэ тухайлха үндэһэ баримтанууд намда хүсэд бии. Зүгөөр, тэрэ зэрэб үгэд эсэс тиинэ хэрэгтэй.

Энээнэй дашарамда, би болбол сэрэгүүд тухай информаци үгэхэдөө өөрынгөө эхэ нютагта байһан сэрэгүүд тухай мэдээнүүдые оруулалсаха ёһотойбди гэжэ дахин дабтанаб.

Советскэ хоёр дурадхалые нэгэ болгоод, тэрэниие нэгэ резолюцидэ оруулжа зүбшэн хэлсэхэ гэһэн өөһэдынгөө түрүүшын эрилтэһээ арсахаар бэлэн байнабди. Молотовой оруулһан эгээн түрүүшын дурадхал тушаа тусгаар резолюци баталан абахаар бэлэн байнабди.

Эдэ хоёр дурадхалнуудые нэгэдүүлхэ һэлэлгэ гаргахадаа, тэрэ хоёр дурадхалые хаража үзэлгэдэ муу юумэ ушаруулхань гэжэ Молотовой хэлэһэн эгээ тэрэ гэмнэлтэдэ бэеэ оруулха дурагүйбди. Зүгөөр, бидэнэр хадаа советскэ резолюциин проектдэ шэнэ оршол оруулха гэжэ дурадхаха һанаатай байнабди. Тэрэ оршол соо информаци үгэхэ ба аюулгүй байдалые эмхидхэхэ үргэн проблемэ болон буу зэбсэгүүдые хорооходо ябадалай хоорондохи холбоо барилдаае тэмдэглэхэ ушартай.

Дам саашаа, бидэнэр болбол резолюциин советскэ проектдэ өөрынгөө орон нютагта бии байһан зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай тоо мэдээнүүдые үгэхэ гэһэн шэнэ пункт нэмэхэ һанаатай байнабди.

Бидэнэр болбол тиимэ мэдээн хадаа 1947 оной январиин 1 болтор үгтэжэ, тэрэ үлэртэ байһан байдалые харуулха ёһотой гэжэ дурадханабди. Энэ дурадхалые хүсэд үндэһэтэй ба зүб дээрэ тоолохо бэзэ гэжэ найданаб.

Эсэстэ, зарим нэгэн бэрхэшээлнүүдые ушаруулжа болохо пункт резолюци соо оруулхые дурадханабди гэбэл: эндэ үгтэхэ байһан информациие шалгаха ба хинаха тухай пункт болоно. Эндэ үгтэһэн информаци гээшэ Нэгэдэмэл нацануудай организациин табиха хиналтын механизмын али нэгэн туһаламжатайгаар дуры шалгалтада орохо ёһотой гэжэ дурадханабди. Тиимэ механизмые Аюулгүйн Совет бэлэржэ олохо ёһотой. Буу зэбсэгтэй холбогдоһон асуудалнуудта хиналтагүйгөөр юушье хэжэ болохогүй юм. Ушар баримтанууд халаа элидэ гараха зэргэтэй. Тиихэдээ энэ хадаа бодото үнэн ушар баримтанууд гэжэ этигэхэ болоно. Тэдэ ушар баримтанууд һэсэ харагдаха ба шалгагдаха ёһотой.

Тиигэжэ шалгаха гээшэ Нэгэдэмэл нацануудай организациин членүүдэй дунда бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадалые улам ехэ болгохын тулада туһатай байха юм гэжэ һананабди. Аюулгүйн Советэй саг үргэлжын членүүдэй дунда һанаһанда орохоор бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадалай бага байһыень хэблэл газетанууд бидэндэ хэзээшье мэргуулхагүй байнабшуу. Теэд мүнөө үедэ нилээд олон һэжэггэй юумэ хэһэн бусад оронуудшье бии байна. Хэрбээ эдэ оронуудай үгэһэн тоо мэдээнүүдые шалгаагүй юм хада, тэдэ тоо мэдээнүүдые нилээд олон хүнүүд хэрэггүй дээрэ тоолоходо болохо юм.

Нэгэ түйлай шухала техническэ үндэһэ баримтые харалсаха хэрэгтэй. Бидэнэр хадаа эндэ үгтэһэн тоо мэдээнүүд тус тус сэрэгэй соединенинүүд ба элдэб түрэлэй сэрэгүүдтэ хабаадаха байна гэжэ лэб этигэхэ ёһотой байнабди. Би хадаа буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудай талаар 20 жэл тухай хүдэлмэрилһэн хүм. Би хадаа энэ асуудалнуудтай холбогдоһон бодото бэрхэшээлнүүдые мэдэхэ байнаб. Лэб һайн шанартай информаци абаха хэрэгтэй.

Сэрэгэй-штабной комитет информациин шухала схемые үгэжэ шадаха байна. Энэ схемэ хадаа имагта ниитын ойгой байжа болохо юм. Гитлерэй хүсэеэ суглуулжа байха үедэ, 1933 ондо Советскэ правительствын зүбшөөһэн тэрэ схемые би хахад часай соо зохеожо шадаха байнаб.

Мэнэ һаяхан Вышинский болбол Лига нациие „алдуу эндүүнүүдые гаргаһан Лига байгаа юм" гэжэ хэлээ һэн. Өөрынгөө ойлгоһоор хадаа, тэрэ сэгнэлгые би зүбшөөхэ байнаб. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар болоһондол адли тиимэ ехэ алдуу эндүүнүүд гэжэ хаанашье гараагүй юм. Үни удаан хэлэй туршада соо хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудые хаража үзэлгэһөө правительствонууд ii хайшан гээд хэлбэрин зайсажа байһыень бидэнэр хараа һэмди, һүүлээ болоходо, хиналта шалгалтын үнэхөөр өөшэ тон гайхалтай системэтэй байха гү, али үгы гү гэһэн асуудал табигдаха ёһотой байһаниинь эли тодо болоо бэлэй.

Мэнэ һаяхан Холбоото Штадуудай үмэнэһөө сенатор Остинэй хэлэһэнтэй адли, тиимэ системэтэй байха ёһотойбди. Сталин болбол атомна энергидэ хиналта табиха гээшые зүбшөөхэб гэжэ хэлээд байнабшуу. Бидэнэр атомна энергидэ тиимэ хиналта табиха байһан аад, „нормальна зэбсэгжүүлгэ" гээд нэрлэжэ һураһан тэрэ жэрхэмшэг муухай дайнай машиные хиналтагүйгөөр орхижо шадаха байна гүбди. Тиигэжэ шадахагүй байһамнай мэдээжэ. Британска делегациин үмэнэһөө советскэ резолюцидэ оруулхаар заһабаринь энэ комитет дээрэ удаа тээнь Генеральна Ассамблейдэ баталагдан абтаха бэзэ гэжэ найданабди.

Коннэлиин хэлэһэн үгэ

Мүнөө хэлсэгдэжэ байһан асуудалай ехэхэн удхатай байһыень эхин түрүүн тэмдэглээд, сенатор Коннэли болбол мүнөө үедэ тохеолдоод байһан оршон байдалда иигэжэ сэгнэлтэ үгэһэн байна гэбэл:

Нэгээр, эригдэжэ байһан информаци хадаа Уставай 43-дахи статьягаар хараалагдаһан хэлсээнүүдые зохеохо болоһоной дашарамда Аюулгүйн Советтэ туһатай байжа болохо юм гэжэ бүгэдөөрөө зүбшөөхэ хэбэртэй.

Хоерноор, эндэ үгэ хэлэгшэд болбол Нэгэдэмэл нацануудай организациин членүүд болоһон бусад оронуудай территори дээрэ байгаа өөһэдынгөө сэрэгүүдэй тоо тухай информаци үгэхөөр бэлэн байнабди гэжэ хэлээ һэн

Гурбаар, урдань дайсан байһан гүрэнүүдэй территори дээрэшье байгаа өөһэдынгөө сэрэгүүдэй тоо тухай информаци үгэхые мүнөө бултадаа зүбшөөнэ.

Дүрбөөр, информаци үгэхэ тухай гүйлтэ гээшэ союзна орон доторшье бии байһан зэбсэгтэ хүсэнүүдэй личнэ составта хабаадаха ёһотой гэжэ бүгэдөөрөө шахуу зүбшөөхэ хэбэртэй. Энээн тухай хэлэхэдээ Молотов болбол буу зэбсэгүүдые хороохо гэһэн проблемэтэй дашарамдуулан тус асуудалые зүбшэн хэлсэхээр Советскэ правительство бэлэн байна гэжэ мэдүүлбэ. Мүн тэрэшэлэн хэрбээ сэрэгүүд тухай информациин мүнөө үгтөөд байгаа юм һаань, өөрынгөө орон доторхи сэрэгүүдые энэ информаци сооһоо гаргажа болохогүй гэжэ үгэеэ нэгэдэжэ болохолди.

Табаар, Бевин болбол зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай информаци үгэхэ гэһэн тухай асуудал буу зэбсэгүүдые хороохо тухай асуудалтай хамта харагдажа үзэгдэхэ ёһотой гэжэ дурадхаба. Нэгэдэмэл нацануудай организациин членүүдтэ хабаатай зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай информаци хадаа, буу зэбсэгүүдые хороохо проблемэдэ хабаадаха юм гэхэ болоо һаа, США зүбшөөхөөр бэлэн байна. Зүгөөр, бидэнэр бүгэдын туһатай байха гэжэ хэлсэһэн информаци хадаа тон түргэнөөр ба ядахын сагта Генеральна Ассамблей дээрэ зохихо резолюци абтаһанай һүүлээр 30 хоногһоо оройтонгүй үгтэхэ ёһотой гэжэ тоолонобди. Энэ хэрэгые хойшолуулха ямаршье хүсэлэн ба шалтагаан Холбоото Штадуудта байхагүй. Американска сэрэгүүдэй хаана хэды шэнээн байһан тухай тоо мэдээнүүд манай хэблэлдэ ходо тунхаглагдажа байдаг.

Коннэли болбол «американска сэрэгүүдэй хилын саана байһан дээрэһээ ушарһан ямар нэгэн амгалан бэшэ байдалые зайсуулхын тулада, энэ мүнөө хэлэгдэһэн информаци эригдэнэ гэжэ буляалдаата хэлсээндэ гү, али резолюци соо зааха гээшые Холбоото Штадууд эрид шууд буруушааһан ба буруушаахашье байна» гэжэ мэдүүлбэ.

Дам саашаа, Коннэли болбол хилын саана гэхэ гү тон түрүүн Болгарида, Румынида, Финляндида ба Австрида байһан советскэ сэрэгүүд тухай «дүүрэн мэдээнүүдые» Молотов өөрынгөө хэлэһэн үгэ соо харуулбагүй гэжэ хэлэһэн байха юм. Советскэ дурадхалай текстые дурсаха зуураа, информаци эрижэ абахыень Аюулгүйн Советтэ Генеральна Ассамблейн һайшаан дурадхаһанай хэрэггүй гэбэ.

Мүн тэрэшэлэн «зэбсэгтэ хүсэнүүд» гэһэн термин минии һанахада хүсэд тодо бэшэ гэжэ Коннэли мэдүүлһэн байна. Тэрэ хадаа гансахан зэбсэгтэ хүсэнүүдэй личнэ состав тухай бэшэ, мүн сэрэгэй түхэлтэй организацинууд тухай информаци үгэхэ гэһэн дурадхал оруулба. 100 хүнһөө дээшэ байһан хамаг бүхы сэрэгэй группануудай байһан газарые зааха хэрэгтэй гэжэ Коннэли дурадхаһан байгаа.

«Американска делегациин һанажаар хадаа, Нэгэдэмэл нацануудай организациин член бүхэн генеральна секретарьта ба Аюулгүйн Советтэ иимэ информаци үгэхэ ёһотой гээд тоолоно,—гэжэ Коннэли хэлэһэн байна,—гэбэл: а) хаанашье байгаа һаань өөрсэгүй сэрэгэй болон алба хэжэ байһан личнэ составай ниитэ тоо, тэдэнэй дунда зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ба сэрэгэй түхэлтэй организацинуудай тоо; в) өөрын орон нютагта болзорто сэрэгэй алба хэжэ байһан личнэ составай тоо, ондоо гүрэн бүхэнэй территори дээрэ байһан сэрэгүүдэйнгээ личнэ составай тоо зааха болоно. Бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэгые хуряаха тухай асуудалые хэзээ нэгэ хэлсэхэ ёһотой байһандаа һэжэг һанахагүй байнаб» гэбэ.

Коннэли болбол буу зэбсэгые хуряаха ямаршье ниитын системэ заабол шэ инспекци ба шалгалтые хараха ёһотой гэжэ американска делегаци тоолоно гээд тэмдэглэһэн байна.

Американска делегациин һанажаар хадаа, эдэ бүхы информаци 1946 оной ноябриин 1-эй гү, али ямар нэгэн зохистой ондоошье сагта байһан байдалые харуулха ёһотой гэжэ тоолоно. Тиихэдээ информаци болбол Генеральна Ассамблейн резолюци баталагдаһанай һүүлээр 30 үдэрэй туршада Генеральна секретарьта үгтэхэ ёһотой. Тиихэдэнь генеральна секретариат болбол энэ информациие габариие Аюулгүйн Советтэ ба Нэгэдэмэл нацануудай организациин бүхы членүүдтэ үгөөд, тэрэниие гэнөөр тунхаглаха ёһотой гэжэ тоолонобди гэбэ.

* * *

Буу зэбсэгүүдые бүгэдэниинь хорооходо шухала гэжэ Генеральна Ассамблей дээрэ үгэ хэлэжэ байха лын саана байгаа союзна сэрэгүүд тухай информаци үгэхэ гэһэн дурадхалые зүбшэн хэлсэжэ байха үедэнь, американска сэрэгэй базануудые үргэдхэхэ тухай, США ба Великобританиин хоорондо сэрэгэй хэлсээнүүдые хэжэ байһан гэхэ мэтын мэдээсэлнүүд американска хэблэл газетэнүүдтэ тунхаглагдажа байһан тухай журналистнуудай дунда анхаралаа хандуулна.

«Нью-Йорк Таймс» газетын гэлдэрэй номерто тус газетын корреспондент Сульцбергер гэгшэ Саудовско Аравида Персидскэ булангай эрье дээрэ байгаа Дахран США-гай сэрэгэй авиационно базые үргэдхэхын тулада американска сэрэгэй засагаархинай мүнөө хэмжээ абажа байһан тухай дэлгэрэнгыгөөр бэшэһэн байха юм.

Мүнөөдэр Ассошиэйтед Пресс агентство болбол США ба Англиин хоорондо хэгдэжэ байһан сэрэгэй хэлсээнүүд тухай мэдээсэлые Вашингтонһоо дамжуулна. «Этигэмээр хүнүүдһээ абтаһан мэдээсэлэй ёһоор, США ба Англи болбол гол шухала буу зэбсэгүүдэй түхэл шэнжэ хэмжээнүүдые нэгэ янзын болгохо тухай хэлсээ баталха гэжэ хэлсээдөөнүүдые амжалтатайгаар хэжэ байна» гэжэ тус агентство мэдүүлнэ.

Харюусалгата редактор
Ц. Д. ДАМДИНЖАПОВ

МҮНӨӨДЭР

ПРОГРЕССТЭ

«Юность Максима»

ЭРДЭМДЭ

«Хүбүүднай»

2, 4, 6, 8, ба 10 часта эхилхэ

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС Улан Удэ Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора — 23. ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства — 3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта — 4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений — 2-64 (2 зв.).

Н—00754 Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж 10...